

TARTU ÜLIKOOL
FILOSOOFIATEADUSKOND
EESTI JA ÜLDKEELETEADUSE INSTITUUT
EESTI KEELE OSAKOND

Kertu Kirjasto

INGLISE KEELE SÕNAVARA MÕJUD
EESTI TÕLKEAJAKIRJANDUSES

Bakalaureusetöö

Juhendaja Katrin Kern

Tartu 2013

Sisukord

Sissejuhatus	3
1. Inglise keele mõjutused.....	6
1.1. Anglitsismid Euroopa keeltes ja eesti keeles.....	6
1.2. Laenamine eesti keeles	9
1.2.1. Laenamise ajalugu	9
1.2.2. Tsitaatsõnad, mugandused ja tähenduslaenud	10
1.3. Ajakirjandus ja selle keelekasutus	14
1.3.1. Ajakirjanduskeel kui allkeel	14
1.3.2. Ajakirjanduskeele sõnavara	15
1.4. Tõlkimisest ja keelekasutusest	17
2. Inglise laensõnad eesti tõlkeajakirjanduses.....	19
2.1. Valdkonnapõhine jaotus	19
2.1.1. Tehnoloogia	20
2.1.2. Muusika, film ja teater	21
2.1.3. Infotehnoloogia	22
2.1.4. Isikud ja ametid.....	23
2.1.5. Asutused ja kohad	23
2.1.6. Ühiskond	24
2.1.7. Sport.....	24
2.1.8. Toit.....	24
2.1.9. Majandus ja äri.....	25
2.1.10. Üldist.....	25
2.2. Järeldused	26
2.3. Kirjapildil põhinev jaotus	28
2.3.1. Tsitaatsõnade ortograafia ja morfoloogia	28
2.3.2. Muganduste ortograafia ja morfoloogia	33
2.3.3. Lühendid	46
2.4. Tähenduslaenud	47
Kokkuvõte	55
Kirjandus	59
Materjali allikad	59
Sekundaarkirjandus	64
The lexical influence of the English language in journals translated into Estonian. Summary	68
Lisa 1. Tsitaatsõnade esinemus sõnaraamatutes	71
Lisa 2. Analüüsitud laused	76

Sissejuhatus

See bakalaureusetöö käsitleb inglise sõnavara eesti keeles ja kuulub leksikoloogia valdkonda. Töö eesmärk on uurida anglitsisme, täpsemalt mugandusi, tsitaatsõnu ja tähenduslaene eestikeelses tõlkeajakirjanduses, mille lähtekeeleks on inglise keel. Bakalaureusetöö näitab, kas tõlkimisel on suundumus asendada sõnu pigem eestikeelsete mugandustega või eelistatakse säilitada lähtekeele vorm.

Uurimuse teoreetiline osa hõlmab anglitsismide liigitust, laenamise ajalugu, näiteks kuidas ja millal on inglise laenud eesti keelde jõudnud, ning vaatleb inglise tsitaatsõnu, mugandusi ja tähenduslaene. Teoreetilises osas tuuakse välja laenude tunnused ning kirjakuju ja struktuur. Kuna uurimuse allikaks on ajakirjad, käsitletakse töös ajakirjanduse keelekasutust ja selle sõnavara ning põgusalt ka tõlkimist.

Uurimuse empiirilise materjali allikaks on valitud kolm Eestis ilmuvat inglise keelest tõlgitud ajakirja: National Geographic, Intelligent Life ja Maailm (The World in). Tõlkeajakirjad hõlmavad erinevaid valdkondi. National Geographic on populaarteaduslik loodusajakiri, Intelligent Life aga elustiiliajakiri, milles kirjutatakse kunstist, moest, toidust, autodest jpm. Ajakiri Maailm prognoosib tuleva aasta sündmusi ja poliitilisi suundumusi maailmas. National Geographic ilmub kord kuus, Intelligent Life kord kvartalis ja Maailm on aastalõpuväljaanne. Töö autor on valinud meelevaldselt igalt väljaandelt neli numbrit: National Geographicu 2012. aasta aprilli, juuli, augusti ja novembri numbri, Intelligent Life'i 2011. aasta talve numbri, 2012. aasta kevade, suve ja sügise väljaande ning Maailmalt 2007., 2008., 2009. ja 2013. aasta numbri (ilmub enne vastava aasta saabumist). Neist esimesena hakkas eesti keeles ilmuma Maailm (aastast 2005), Intelligent Life ja National Geographic ilmuvad 2011. aastast. Kõik ingliskeelsed vasted, mis töös esitatakse, on võetud samade perioodikanumbrite originaalväljaannetest.

Bakalaureusetöö analüüs koosneb kolmest osast. Uurimuse põhieesmärk on analüüsida anglitsisme nii nende tähenduse kui ka vormi poolest. Kogutud laensõnad (mugandused ja tsitaatsõnad, sh lühendid) esitatakse esmalt valdkonniti, lähtudes sõnade tähendusest. Valdkondi on töö autor valinud kokku kümme: tehnoloogia; muusika, film ja teater; infotehnoloogia; isikud ja ametid; asutused ja kohad; ühiskond; sport; toit; majandus ja äri; üldist. Kuigi uurimistöö analüüsiosa ei rõhu sõnadega seotud statistilistele tulemustele, näitab valdkonnapõhine jaotus mõningaid suundumusi, nt mis temaatikasse kuuluvaid inglise sõnu esineb tõlkeajakirjades kõige enam ja kõige vähem. Arvulistest väärtustest selgub veel, millisesse eelnimetatud rühma inglise sõnu tänapäeval rohkem lisandub. Samuti saab järeldada, millises valdkonnas esineb rohkem tsitaatsõnu, millises mugandusi.

Analüüsi teises osas esitatakse tsitaatsõnad ja mugandused eraldi ning käsitletakse näitesõnade ortograafiat ja morfoloogiat. Ajakirjadest kogutud sõnad on seejuures ära toodud trükimeedias ilmunud kujul. Seesugune esitusviis näitab, missuguseid õigekirjavigu mõlema laenutüübi puhul on tehtud. Vigaste või ebasoovitavate vormide korral on töö autor pakkunud ka keelekorralduslikult sobivad vasted või vormid. Muganduste sõna- ja vormimoodustuse osas analüüsitakse inglise keelest üle võetud tuletusliiteid ning laene käsitletakse ka sõnaliigist lähtuvalt.

Kõik leitud tsitaatsõnad on loetletud ka lisa 1, milles vaadeldakse puhtvõõrkeelendite esinemust ja kirjakuju kolmes sõnaraamatus: 2011. a „Suur inglise-eesti seletav sõnaraamat“, 2012. a „Võõrsõnade leksikon“ ja 2006. a „Eesti õigekeelsussõnaraamat ÕS“. Tabelis ei tooda ära märksõnade kõiki tähendusi, vaid ainult see, mis on sõnal vastavas näitelauses. Juhul kui tsitaatsõna sõnaraamatus puudub, on see märgitud kriipsuga, kuid kui sõnaraamatus on sama sõna avaldatud mugandatud kujul, on ka see esitatud. Kui artiklist võetud võõrkeelendi kirjakuju erineb sõnaraamatus esitatust, on see vastava sõnaraamatu juures ära toodud. Sõnal võib olla ka mitu lubatud vormi, mis on sel juhul toodud sulgudes. Tabelil põhinevad järeldused on esitatud osas 2.3.1.

Tähenduslaenud ehk semantilised laenud moodustavad töö analüüsi kolmanda osa. Need on esitatud koos artiklitest võetud näitelausetega ja ingliskeelse vastega originaallikast. Sõnade analüüsimisel toetutakse järgmistele väljaannetele: „Eesti

õigekeelsussõnaraamat ÕS 2006“ (edaspidi: ÕS 2006), 2012. a „Võõrsõnade leksikon“ (edaspidi: VL) ja 2011. a „Suur inglise-eesti seletav sõnaraamat“. Eesmärgiks on välja tuua ja analüüsida võõrsõnu, mille tähendus on inglise keele mõjul eesti keeles muutunud.

Sarnaselt selle töö teemaga on Kristin Almers kirjutanud 2005. aastal bakalaureusetöö teemal „Inglise laensõnad 1999. ja 2004. aasta Postimehe kultuuriartiklites“ ning Tiina Leemets magistritöö teemal „Inglise laenud ja mõjutused 20. sajandi eesti keele sõnavaras“. Käesoleva töö muganduste ja tsitaatsõnade valdkonnal ja kirjapildil põhinev esitus on sarnane Kristin Almersi töö esitusviisiga.

1. Inglise keele mõjutused

1.1. Anglitsismid Euroopa keeltes ja eesti keeles

Anglitsismid on inglise keelele omased elemendid või jooned, laiemalt inglispärasused, mis esinevad muus keeles. „Eesti keele käsiraamatu“ (edaspidi: EKK) järgi võivad säärased elemendid, ühisosaga *-ismid*, olla konstruktsioonid, sõnad või vormid (2007: 611–612). Inglise keel on tänapäeva maailmas põhiline ja kõnelejate arvult aina kasvav suhtluskeel, mispärast arvatakse, et just anglitsismidel on nende mõjusfääris olevates ühiskondades ja maailma keelte seas kõige suurem osakaal (Gottlieb 2005: 161). Keeli, kus arvukad inglispärasused on segunenud vastava sihtkeelega, nimetatakse segakeelteks, näiteks *poglish* (poola ja ingl k), *chinglish* (hiina ja ingl k) jt (Silk 2006: 42). Inglise keele kasutuse populaarsus ei kasva oluliselt emakeelena kõnelejate, vaid pigem inglise keele kui teise keele kõnelejate abil, mis omakorda suurendab inglise keele mõju muudele keeltele.

Inglise keele mõjusid uurinud Henrik Gottlieb pöörab tähelepanu anglitsismi mõistele, mille seletus erinevates sõnaraamatutes varieerub. Gottlieb eelistab laiemat ja üldisemat definitsiooni – anglitsism on mistahes inglise keelele omane tunnus, mis on teise keelde üle võetud või keeles kohandatud (Gottlieb 2006: 198–199).

Anglitsismid tulevad seega ingliskeelsest ühiskonnast mitteingliskeelsesse ühiskonda. Inglispärasused ei kandu alati sihtkeelde üle otse, vaid sageli ka vahendajakeele kaudu. Euroopas on inglise ja muude keelte vahenduskeeleks olnud enamasti saksa keel ning seda mitte ainult inglise ja teiste germaani keelte vahel, vaid ka inglise ja slaavi keelte vahel (Gottlieb 2005: 166). Kuna anglitsismid on laenud, mis tulevad sihtkeelde mingil kindlal ajahetkel, võib sageli olla tegu (juhuslike) moesõnadega. Sõnade saabumise põhjuseks on tihtipeale nende aktuaalsus või uudsus

ning seetõttu ei pruugi need olla keeles püsivad nähtused, ka võivad need muutuda klišeedeks. (Gottlieb 2005: 170)

Palju on uuritud anglitsismide levikut saksa keele kirjakeeles ja ajalehtede-ajakirjade keelekasutuses. Uurimused hoogustusid 20. sajandi teisel poolel, seda põhjustasid arvukad inglispärasused, mille rohkuse poolest paistab teiste Euroopa keelte seast silma saksa keel (Onsyko 2004: 59). Alexander Onsyko (2004: 63) andmetel on enamik laenudest nimisõnad, samuti esineb verbe ja adjektiive, ent palju moodustatakse hübriidsõnu – liitsõnu, kus ühe osa moodustab laensõna, teise omasõna.

Gottlieb (2005: 172–173) eristab anglitsismi tähendusest lähtuvalt kolme kategooriat:

- 1) täiendavad anglitsismid – siia kuuluvad laenud, mis tähistavad (mingi valdkonna) uut mõistet või nähtust keeles, millele vastav sõna keeles puudus;
- 2) asendavad anglitsismid – anglitsismid, mis võetakse olemasolevate sõnade asemele, s.t asendavad juba keeles käibivat mõistet;
- 3) eristavad anglitsismid (semantilised eristajad) – keeles käibel oleva sõna ehk omasõna ühe osa semantilisest kasutusalaast võetakse anglitsismi poolt üle. See võib toimuda ka protsessina: alguses hõivab uus sõna osa semantilisest väljast, kuid lõpuks asendab laen omasõna (selle tähenduse ja kasutuskonteksti) terviklikult.

Henrik Gottlieb (2006: 197–198) reastab kolm omavahel seotud tegurit, mis inglise keele mõjuvõimule kaasa aitavad. Esiteks on inglise keel paljude arvamusiidrite „teine keel“, s.t keel, mida kasutatakse suhtlemisel ja informatsiooni kogumisel (Internetis ja mujal). Teiseks on inglise keel kujunenud esimeseks keeleks, mille kaudu tutvustatakse kogu maailmale uuendusi tehnoloogiavallas, elustiilis jne, ning inglise keel on enamikul juhtudel ka esimene võõrkeel, mida koolides õpetatakse. Kolmandaks on inglise keel mitme eri meediavormi (filmide, romaanide, teleseriaalide tõlgete) lähtekeel.

Inglispärasusi saab liigitada olenevalt sellest, missugune on kontakt, mille kaudu anglitsismid jõuavad ingliskeelsest allikast mitteingliskeelsesse sihtgruppi. Gottlieb eristab seejuures kahte suurt rühma: otsekontaktid (*personal contacts*) ja kaudsed kontaktid (*impersonal contacts*) (2005: 175–176). Otsekontaktid tähendavad allika ja sihtgrupi otsest ja vahetut suhtlust, mis on ka tänapäeval paljudes mitteingliskeelsetes ühiskondades sage levikuvii. 1940ndatest aastatest alates saabub suurem osa inglise keele laene teistviisi – kaudsel teel ehk läbi kaudse kontakti. Need laenud saabuvad

sihtkeelde põhiliselt kirjandusest ja massimeediast otse või vahendajakeele kaudu. Ingliskeelsete infoallikate ja angloameerika kultuuri tähtsus kogu maailmas aitab võõrkeelte mõjule kaudsel viisil kaasa.

Kaudsed kontaktid jagunevad omakorda alarühmadeks: algupäraseid (*original products*) ja tõlgitud produktid (*translated products*) ehk tooted. Esimene alarühm hõlmab enamasti mitteverbaalseidprodukte, mis on angloameerikaliku elustiili sümbolid ning mis avaldavad suurt mõju mitteingliskeelsetele kogukondadele (Gottlieb 2005: 176). Siia kuuluvad näiteks riided, toit ja tehnoloogia. Gottlieb eristab selles rühmas ka verbaalseid tooteid, mis mõjutatavas ühiskonnas tänapäeval tõlkimata jäetakse, nagu laulud, videomängud, ingliskeelne veebisuhtlus jm. Teine alarühm hõlmab inglise keelest tõlgitud raamatuid, filme, telesaateid ja tehnilist dokumentatsiooni, mida mitteingliskeelses kogukondades nüüdisajal palju tarbitakse.

Mitmed eesti keeleteadlased on üsna pika aja jooksul käsitlenud inglise keele kasvavat survet meie emakeelele. 1999. aastal nimetab Uno Mereste üheks eesti keele keelehooldepoliitiliseks probleemiks võõrmõjusid, täpsemalt tsitaatsõnu ja toorlaene. Mereste väidab, et võõrkeel ei väljenda ohtu senikaua, kuni selle laenud emakeelt rikastavad, mitte ei pärsi selle väljendusrikkust. Rohkete inglise toorlaenude jm levimisele võivad kaasa aidata need keelekasutajad, kes tegelikult inglise keelt hästi ei valda, ning seetõttu peaks keeleoskuse paranemisel laenude hulk vähenema (Mereste 1999: 490–492).

Rein Kull nimetab raamatus „Kirjakeel, oskuskeel, üldkeel“ inglise keele mõju angloomaania ohuks. Kull väidab, et kuigi angloomaania oli Eesti Vabariigi taastekkimisel vältimatu ning muutis suuresti senist terminoloogiat, on tänane probleem inglise keele mõttetetu ja üleliigne kasutamine (n-ö võsajänklus). Viimane väljendub inimeste keelepruugis, kus domineerivad ingliskeelsed fraasid ja sõnavara, aga ka võõrapäraste isiku- ja firmanimed panekus jne (Kull 2000: 43–44).

Anglitsismid on seega rahvusvaheliselt väga levinud. Keelekontaktide sagenemisel levivad ka inglispärasused ning need omakorda hõlbustavad suhtlemist eri rahvaste vahel, kuid angloameerika mõisted kujundavad meie maailmapilti. Tänapäeval on inglispärasuste levikut ja kasutamist raske piirata. Gottlieb (2006: 204) arvab, et sihtkeeles saab inglispärasusi takistada ainult karmi purismi abil.

1.2. Laenamine eesti keeles

Sõnavara on keeles kõige muutlikum osa ja seega ka mõjutatavaim, mida soodustavad paljud keelevälised tegurid. Need mõjurid on näiteks keelekontaktid, väljendusvajadus, aga ka keelekõnelejate endi hoiakud (Hausenberg 2009: 257). Kuigi keele sõnavara peab ühiskonnaga kaasas käima, hoiab ja talletab see juba keeles olevaid sõnu. Laenamine on harilik nähtus kahe kontaktis oleva keele vahel – see on uute keeleelementide ülevõtmine teisest keelest ning moodustab ühe võimaliku sõnavara täienemise viisidest.

Teistest keeltest tulnud laenud jagunevad nelja rühma: tsitaatlaenud, pärislaenud, tõlkelaenud ja tähenduslaenud. Laenamine ei piirdu ainult leksikaalsete üksustega, vaid laenud ehk laenkeelendid võivad olla ka laenliited, -häälikud, -tarindid, -tüved, -väljendid ja -tähendused. (EKK 2007: 591–594)

1.2.1. Laenamise ajalugu

Kuigi inglise keele laenud moodustavad eesti keeles uuema laenurühma, on kõige esimesed inglise keelest üle võetud sõnad pärit 1820. aastatest, kui Otto Wilhelm Masing neid ajalehes Nädala-Leht kajastas. Inglisekeelsete laenude tulekul saab eristada kolme laenuperioodi: 19. sajandi teisest kümnendist 20. sajandi teise kümnendi lõpuni, 1920.–30. aastad ning 1940.–80. aastad (Leemets 2003: 571). Kultuuriliste muutuste tõttu tuli 20. sajandi alguses eesti keelde palju rahvusvahelist sõnavara.

Kui kahekümnenda sajandi algul ei olnud sõnade ortograafia niivõrd tähelepanu keskmes kui uued sõnad, siis sajandi esimese kümnendi lõpust see muutus. Ühtsete ja sobilike ortograafiareeglite määramine laensõnadele sai keeles keskseks probleemiks ning sõnade kirjpildi järjekindlusetust püüti ka hilisematel aastatel parandada (Jõgi 1971a: 81). Teise kümnendi jooksul lisandus laene spordi, meresõidu, majanduse ja poliitika terminoloogias.

Hilisemad, 1940.–1980. aastatel eesti keelde lisandunud sõnad on tulnud enamasti vene keele kaudu, aga ka otse inglise keelest, näiteks psühholoogia, sotsioloogia, informaatika jm alade terminoloogiasse. Eeskätt sõnavara rikastamise eesmärgil oli kuuekümnendate aastate lõpuks eesti keeles kokku ligikaudu 750 inglise päritolu sõna (Jõgi 1989: 649). Need tulid peamiselt vahendajakeele, täpsemalt saksa ja vene keele

vahendusel laevaehituse, tehnika, transpordi ja kaubanduse valdkondadest. Sellest uuema aja sõnavaral, mis seostub eelkõige filmi, teatri, meelelahutuse ja rõivastusega, on vahendajakeele roll enamjaolt soome keelel. Olulised põhimõtted inglispäraste võõrsõnade eesti õigekirjutuses sõnastas Elmar Muuk 1935. aastal.

Kuna inglise ja eesti keelekontakt on järjepidevalt kasvanud, peab inglise laenude kasutamist ja nende muganemist analüüsinud Tiina Leemets (2003: 572) vajalikuks eristada 1980. aastate lõpust ka neljandat ajajärku. Ootuspäraselt tuli eesti keelde uusi laene 1990. aastatel seoses uute nähtuse, kaupade ja vaba aja veetmise võimalustega. Tänapäeval saab inglise keelt nimetada ka liiderkeeleks – mitmel praegusel ajal kiiresti areneval elualal (nt tehnika, infotehnoloogia jt) avaldab just inglise keel esimesena uusi mõisteid, mis Gottliebi väitel tulevad keelde kaudsel (enamasti kirjanduse ja meedia) teel otsest suhtlust eeldamata. Seni keeles puuduvat tähistav sõna on Gottliebi järgi täiendav anglitsism. Kuigi inglise keelest tulnud sõnu võib ühiskonna keelekasutuses märgata aina sagedamini ja uusi sõnu lisandub iga aastaga, on nende arvu raske kindlaks määrata. Leemets (2003: 571) tõdeb, et koguarvu saamiseks tuleks uurida kõikide allkeelte sõnavara, kuid kõik mingil hetkel keeles kasutusel olevad sõnad ei pruugi olla jäävad, vaid osa neist on ka ajutised moesõnad. Samuti ei anna õiget koguarvu õigekeelsussõnaraamatud – Leemets on uurinud tsitaatsõnade esinemist õigekeelsussõnaraamatutes ning järeldanud ingliskeelsete märksõnade arvu kasvu, kuid nende hulgas on ka populaarseid sõnu, mille asemel soovitatakse kasutada eestikeelset vastet (2003: 573).

1.2.2. Tsitaatsõnad, mugandused ja tähenduslaenud

Laenamiseks on mitu võimalust. Inglise sõnad saab eesti keeles kirjutada **tsitaatsõnade** ja mugandustena. Tsitaatlaenud on sõnad ja väljendid, kus säilitatakse lähtekeele kirjutus ja hääldus ning sõna eraldamiseks kirjutatakse see kursiivis, sellele lisanduv käändelõpp ülakoma järel püstkirjas: *action*, *laptop*, *show*'le, *reggae*'st jpt. Kui tsitaatsõna seotakse omasõnaga liitsõnaks, tuleb kasutada sidekriipsu: *moe-show*, *action*-film. Sageli tähistatakse uut mõistet esmalt teise keele sõnaga, algkuju vormis, kuid kui sõna kasutajaskonna seas püsima jääb ja selle kasutamine sageneb, siis see mugandatakse või leitakse emakeelne tõlkevaste. (Leemets 2003: 574)

Erinevalt tsitaatsõnadest kohandatakse **mugandused** mõjutatava keele ehk sihtkeele struktuurile vastavaks ning neid on kahte tüüpi (Kasik 2004: 8):

1) inglise (ehk lähtekeele) ortograafial põhinevad, mida eesti keeles hääldatakse nii, nagu neid inglise keeles kirjutatakse – *folk, hamburger, muffin*.

2) inglise häälduskujul põhinevad mugandused, mida kirjutatakse nii, nagu inglise keeles hääldatakse – *skuuter, meil, buum*.

Häälduskujul põhinev rühm moodustab mugandustest enamiku ja sellesse kuulub palju verbe – *logima, klikkama* jne. Laenamisel võib sõna või sõnaühend ka lihtsustuda ja lüheneda, näiteks on eesti keel saanud sõnadest *e-mail* ja *make-up* lühenenud vormid *meil* ja *meik*. Sarnaselt Kasikuga jaotab ka Suliko Liiv (2001: 425) inglise laenude adaptatsioonid mitmesse rühma, kuid nimetab eraldi rühmana ka lühendeid. Suurtähtlühendeid hääldatakse valdavalt eestipäraselt: NATO, VIP, AIDS, kuid nende hulgas on samuti kahel viisil (lähtekeele ja sihtkeele järgi) hääldatavaid: CD (*sii dii* ja *tsee dee*), PR (*pii aa* ja *pee err*). Lühenditega liidetakse ka sõnu, nt *CD-pleier* jt. Mitmest lühendist on omakorda saanud sõnad: *aids, vipp* (Leemets 2003: 581).

Laensõnad võivad oma struktuuri poolest kuuluda nii keele omasõnade kui ka võõrsõnade hulka. **Omasõnad** on sõnad, mille struktuurijooned ei ole võõrapärased. Siia kuuluvad näiteks nii põlissõnad *puu, lõhn* kui ka laensõnad *riis, tass* (EKK 2007: 610). Sageli laen ehk laenkeelend mugandatakse tsitaatsõnast. Näiteks *koomiks* on mugandus inglise sõnast *comics*, niisamuti *hobi* sõnast *hobby*. **Võõrsõnad** ei ole mугanunud sõnad või on seda osaliselt, mispärast on võõrsõnadele iseloomulik nende võõrapärased struktuurijooned. Need tunnused on järgmised: võõrtähed (*fänn, zooloogia*), pearõhk järgsilbil, *g, b, d* sõna algul (*baar, gaas*), ebatavalised häälikuühendid (*džungel*), *o* järgsilbis (*video, logo*) ja pikad täishäälikud järgsilbis (*poliitika*) (EKK 2007: 611). Kui sihtkeeles esinevad häälikud on lähtekeele omadega sarnased, nagu ka inglise ja eesti keele puhul, võib laenu häälikkuju jääda muutumata. Nii viisi on eesti keelde tulnud laenud *sprint, tennis* või *server* ja *link* (Jõgi 1971a: 80).

Liiv (2001: 424) näeb keelemuganduste ja laenude rohkuses ühelt poolt vajadust esile tõsta uut ja euroopalikku kultuuriruumi ning sellesse kuulumist, mispärast eelistatakse omasõnade asemel tihtipeale tarbetuid laene (nt *stoori* sõna *lugu* asemel). Teisalt tuleb teine keel appi olukorras, kus on vaja tähistada nähtusi või muud, milleks

eesti keeles vastav sõna veel puudub. Siiski on Liiv vastu ingliskeelsete sõnade ja väljendite kiirele mugandamisele, sest see võib soodustada kakskeelsust (Liiv 2001: 426). Leemets (2003: 573) leiab, et inglispärase sõna kasutamisele võib kaasa aidata selle lühem vorm. Kindlasti aitab laensõna levimisele kaasa selle sage kasutamine. Anglitsism võib olla ka eufemism ehk peitesõna, mistõttu võib keelekasutajale tunduda, et näiteks *drinkima* on sündsam ja sobilikum sõna kui *napsitama*. Kuigi on olemas hulk sõnu, mida saabki eesti keeles kasutada ainult tsitaatsõnadena (*halloween*, *cappuccino*), on paljudele anglitsismidele keelehoolde tegevusena leitud otsetõlked, mida tuleks sel puhul tsitaatsõnadele eelistada (nt *fast food* – kiirtoit, *know-how* – oskusteave). Seega saab järeldada, et lisaks inglise laensõnade lihtsale morfoloogilisele sobitumisele eesti keelde aitab laenude kasutamisele kaasa nende uudsus, teistsugune tähendusvarjund, kasutamiskiirkond ja sageli lühidus.

Analüüsinud anglitsisme sõnaliikidest lähtuvalt, märgib Leemets, et laenude hulgas on kõige enam substantiive ja nendele järgnevad verbid. Aino Jõgi registreeritud 750-st inglise laenkeelendist moodustavad enamiku nimisõnad, seejärel tegusõnad ja kõige vähem on omadus-, määr- ja hüüdsõnu. Alati ei pruugi olla sõnaliik selge. Samuti ei saa alati kindel olla, kas verb on laenatud verbina või on enne laenatud substantiiv ja sellest tuletatud verb, sest inglise verbil puuduvad seda eristavad tunnused (Jõgi 1971b: 11). Juhul kui vastav verb inglise keeles puudub, on see moodustatud pärast nimisõna laenamist, näiteks sõna *snoobitsema*. Mõnel juhul on laenatud mõlemad sõnaliigid, näiteks on emakeelde tulnud nii *suum* kui ka *suumima*, *blogi* ja *blogima*. Liitsõnade ja sõnaühendite laenamisel kasutatakse kõiki laenuvõimalusi (Leemets 2003: 581–582): laenatakse kogu liitsõna (*popcorn* – popkorn); laenatakse sõna üks pool ja teine tõlgitakse, mida nimetatakse hübriidsõnadeks ja -ühenditeks (*top ten* – top kümme, esikümme); omandatakse liitsõna mõtteline struktuur ehk tehakse sõnast tõlkelaen (*theme park* – teemapark).

Käsitledes laene nende semantilisest ehk tähenduslikust aspektist, saab omaette rühmana eristada **tähenduslaene**. Tavaliselt võetakse sõna keelde üle koos selle tähendusega. EKK järgi nimetatakse sõnade laenamist koos sama või muutunud tähendusega pärislaenuks, kuid on võimalik laenata ka üksnes tähendusi (2007: 604). Tähenduslaenud eristuvad selle poolest, et tegu on juba keeles käibivate (polüseemiliste

e mitmetähenduslike) sõnadega, millele on algkeele eeskujul antud juurde uus tähendus (ehk laentähendus) ja kasutusala (Jõgi 1989: 651; Leemets 2011: 65–66). Seega sõna tähendus laieneb ja uut mõistet saab edasi anda juba emakeeles olemasoleva sõnaga. Nii viisi on saanud näiteks eesti keel paljude teiste keelte hulgas laiema ja metafoorse kasutusala sõnale *hiir* tähistamaks arvuti juurde kuuluvat seadet. Sageli laieneb sõna tähendus ühe oskuskeele sõnavarast teisele. Nii tähenduse laienemist kui ka kitsenemist keeles nimetatakse tähendusniheteks (EKK 2007: 664).

Kõik tähenduse laienemised ei ole keelekorralduslikult õiged ja lubatud, sellise kasutuse kohta toob Tiit Erelt (2000: 32) näiteks sõna *test*, mis oma kitsa tähendusega psühholoogia ja pedagoogika oskussõnavarast on inglise keele mõjul üldistunud ning millele on lisandunud tähendused, nagu *katse*, *proov*, *katsetus*, *analüüs* ja *tuvastamine*, mida ÕS 2006 õigeks ei pea. Harilikult on sihtkeelde saabunud sõna tähendus kitsam kui lähtekeeles. Erelti sõnul on praegune suurlaenamise periood toonud kaasa teistsuguse suundumuse – varasemal laenamisel võeti sõnast kaasa kindel osa (nt üks päevakorral olev tähendus), kuid hilisemal laenuperioodil võetakse algkeelest kaasa rohkem kui sihtkeelele tarvis on ning seejuures unustatakse emakeeles olevad sobivad sünonüümid (Erelt 2000: 32).

Inglise tähenduslaene on rohkesti hakanud esinema rahvusvahelises sõnavaras ehk internatsionalismide seas (Leemets 2012: 84, 2011: 65). Internatsionalismid tulenevad samast tüvest ja on kirja pildilt lähedased. Seesugused sõnad on aga tihtipeale sarnased vaid näiliselt ning nende lähedane kirja pilt ei pruugi osutada samale sisule või kontekstile. Maire Raadiku (2008: 49) kinnitusele on säärased sõnad tulnud meie emakeelde eri vahenduskeelte kaudu ning sellest tulenevalt on saanud kindla sisu. Nüüdiseesti keeles on märgata tendentsi, kus sõnade tähendusväli laieneb eelkõige inglise tähenduse eeskujul (Leemets 2004a: 60). Sellised semantilised laenud, mida ka tänapäeval sagedamini kasutatakse, on koos vanema tähendusega oma artiklis ülevaatlikult esitanud Tiina Leemets (2012: 85). Autori toodud tabelist leiab sellise sõna nagu *lüürika*, mis inglise keele tähenduse sarnaselt (vrd *lyrics*) viitab samuti laulu sõnadele. Samuti on lisandunud sõnale *sensitiivne* (=ülitundlik) rohkelt tähendusi: *salajane*, *konfidentsiaalne*; *õrn*, *delikaatne* (vrd *sensitive*).

Nendes tähendustes pole aga üksi eeltoodud sõnadest 2006. a ÕS-is veel esindatud või on mõne puhul märgitud selline laiem tähendusväli ebasoovitavaks. Leemetsa näidetest selgub, et semantiliste laenude asemel saab omasõnu kasutades tähendust paremini kitsendada ja mõtet täpsemalt edasi anda.

1.3. Ajakirjandus ja selle keelekasutus

1.3.1. Ajakirjanduskeel kui allkeel

Lisaks kirjakeelele, s.o normitud ja süsteemselt vormitud keelekujule, on olemas teisi keele variante ehk allkeeli, näiteks argikeel, oskuskeel, teaduskeel jt. Kõik keelevariandid erinevad oma kasutuse, iseloomulike tunnuste ja sõnavara poolest. Selles liigituses on oma positsioon ka ajakirjanduskeelel, mida on erinevalt käsitletud. Rein Kull jaotab kirjakeelsed tekstid nende rakenduse, üldlaadi ja erinevate stiilijoonte põhjal tarbetekstideks ja ilukirjanduseks ning neis kasutatav keel on vastavalt tarbekeel ja ilukirjanduskeel (Kull 2000: 12). Kull eristab tarbetekstidena kolme alaliiki: publitsistlikud, reklaami- ja dokumenditekstid ja nendes tarvitavad keeled on ajakirjanduskeel, reklaamikeel ja asjaajamis- ehk ametikeel (2000: 12) .

Tiit Hennoste toob välja eesti keele allkeelte põhisüsteemi, mille kolme suurema rühma moodustavad kasutajakesksed, situatiivsed ja normingulised-mittenormingulised allkeeled. Situatiivsed ehk situatsioonikesksed allkeeled on registrid, valdkonnastiilid ja tekstitüübid, kus stiilid, nagu teadus, poliitika, meedia, ilukirjandus jpt kuuluvad valdkonnastiilide (eri valdkondade keelte) alla. Need stiilid on seotud kirjaliku toimetatud ametliku suhtlusega ja on ühiskonnas konkreetsemalt keeleliselt teadvustatud. (Hennoste 2000: 49–50)

Krista Kerge (2000: 106) määratluse põhjal on asjaajamiskeel, reklaamikeel, seadusekeel, ajakirjandus- ja oskuskeel jt erinevad allkeeled, täpsemalt kindla valdkonna keeled, mille tekstidel on selged ülesanded ja keelelised väljendid.

„Eesti keele käsiraamatu“ (2007: 627) leksikoloogia osas liigitatakse sõnavara selle funktsionaalstiilide järgi ning välja tuuakse seejuures järgmised sõnavaratüübid: ilukirjanduse sõnavara, ajakirjanduse (e publitsistlik) sõnavara, teaduskeele sõnavara, ametliku stiili ja argikeelne sõnavara.

1.3.2. Ajakirjanduskeele sõnavara

Ajakirjandusel on ühiskonnas kahtlemata mitmeid tähtsaid rolle ja üks neist on tihedalt seotud keelega. Eesti ajakirjandust ja selle keelekasutust on põhjalikult uurinud ja analüüsinud Reet Kasik, kes tõdeb, et ühelt poolt on ajalehed-ajakirjad keele hoidjad selle põhisõnavara rakendades, teisalt aga peavad nad olema olulised arendajad, nüüdisaegse maailma ja uudsuse allikateks ning väljendajateks (2003: 118–120). Lisaks sellele on ajakirjandusel nagu ka kogu meedial suur mõju oma lugejatele – paratamatult vormib see meie keelevalikuid, kuid samuti peegeldab mingi perioodi ühiskonna keelekasutust ja eelistusi. Samuti rõhutab Kasik, et meediaväljaanded on olulised kanalid, ilma milleta ei saaks uusi keelendeid levitada ja tutvustada.

Ajakirjade ja ajalehtede erinevused seisnevad mahus, ilmumise ajas ja avaldatud artiklite pikkuses. Kuna ajakirjad ei ilmu päevaliselt, peaks neid seetõttu iseloomustama parem sisu, vorm ja keelekasutus (Kasik 2003: 122). Ajakirju saab liigitada nende ilmumissageduse, levi ulatuse, suunitluse tüübi, omandisuhte ja keele alusel. Kitsa valdkonnaga piiritletud ajakirju iseloomustab neis kasutatav erialasõnavara. Lisaks sellele saab ajakirjad jagada kolme rühma nende temaatilise suunitluse põhjal: (1) naistejakirjad, pere ja kodu, poliitika-, majandus-, kultuuriajakirjad jt, (2) hobidega seonduvad ajakirjad, (3) populaarteaduslikud ja teaduslikud ajakirjad. (Vihalemm, Lauristin 2004: 76)

Kuna meediaväljaannetes kajastub üha enam inglise keele mõju, esineb seda rohkelt ka ajakirjanduskeeles, mille tekstides kohtab varasemast sagedamini erinevaid inglise tsitaatsõnu ja mugandusi. Ajakirjandus peab käsitlema uusi nähtusi, mõisteid, kuid palju uusi sõnu tuleb juurde, ilma et neid jõutaks keelde mugandada või eestipärastada (Kasik 2004: 7). Ühiskonda ja keelde tuleb palju uut, mis meie emakeele sõnavaras puudub, kuid mida ajakirjandus peab kajastama.

Reet Kasik (2004: 9) tõdeb, et võõrkeelte sõnavara tarvitamist soosivad nüüdisaja ajakirjanduse teistsugused eesmärgid ja viis, kuidas informatsiooni edasi antakse. Keelekasutus on samuti ajapikku muutunud – varasem kindlaks määratud ametlik stiil on avalikus keelekasutuses nüüdseks kadunud ja kirjutiste tekstid on pigem kõnekeelsed, ka kvaliteetajakirjanduses. Suurim muutus on see, et eelistatakse kirjutada niiviisi, nagu räägitakse, aga mitte vastupidi. Kasik täheldab, et säärane meediakeele ja

argise keele samastumise protsess on toimunud viimase 10–15 aasta jooksul. Kõnekeelsus ilmneb enamasti spordi, kultuuri ja õnnetuste teemades, kus kasutatakse argikeelt üheskoos inglise laenudega jms (Kasik 2004: 11). Kasik põhjendab lehtede igapäevasemat keelekasutust vajadusega saada juurde rohkem lugejaid. Seejuures on oluline mõista, et praegusaja ajakirjandus on lisaks teabevahendile ka ajaviide, sellele osutab ka meediaväljaannete teistsugused teemad ja nende osatähtsus ühiskonnas. Kuna meediaväljaandel on tänapäeval rohkem rolle, soosib see kõik teistsugust leksikat, stiilivärvingut, stiililist ühtlustust, eri registrite segunemist ja on võõrõõjudele vastuvõtlikum.

Eraldi probleemina näeb Kasik tänapäeva ajakirjanike ebaprofessionaalsust, sest ei osata keelekasutust ja stiili situatsioonist ja muust sõltuvalt õigesti ja huvitavalt rakendada ning samuti avaldatakse artikleid kirjakeele norme järgimata (Kasik 2004: 11). Anu-Reet Hausenberg võrdleb ajakirjandust ja sõnaraamatuid ning toob välja nende peamise erinevuse: esimene näitab keelekasutaja soosingut, teine keelekorraldajate korraldusi (Hausenberg 2009: 251). Sellegipoolest on ajakirjanduse ja sõnaraamatute vahel tugev seos, sest meediaväljaannete poolt palju levitatud uued sõnad siirduvad hiljem põhisõnavaras, mis avaldatakse sõnaraamatus.

Kasiku 2003. aastal meediaväljaannetes läbi viidud uurimuse tulemuste põhjal esineb nendes vähe tõlkeid ning need moodustavad ajakirjade materjalist umbes kolmandiku. Kasik viis toimetustes läbi küsitluse, mille hulgas selgus, et toimetustes puudub tõlgete süstemaatiline keeleline toimetamine ja keelekontroll. (Kasik 2003: 132)

Kuna ajakirjanduse keelekasutus mõjutab ka lugejate keelekasutust, on tekstide õigekiri jms tähtis. 2009. aastal kirjutati keeleinspektsiooni algatusel uue keeleseaduse eelnõusse ettepanek reguleerida eesti ajakirjanduskeelt, s.t kontrollida selle vastavust kehtivale kirjakeele normile. Ettepanekud jäeti siiski keeleseaduse eelnõust välja ning ajakirjanduskeelt reguleerima ei hakatud, sest keeleteadlased tõid selle vastu mitu argumenti (Sulbi 2009). Esiteks ei ole erinevalt kirjakeele piiritletud ja selgele mõistele võimalik sellist avaliku keelekasutuse vormi üheselt ja juriidiliselt määratleda, nii nagu seaduses tarvilik oleks (Kooli 2009; Kasik 2009b; Sang 2009: 943). Teiseks ei hõlma nii Kasiku kui ka Rain Kooli arvates ajakirjandus tänapäeval lugeja jaoks enam traditsioonilisi kajastajaid, nagu ajalehed, ajakirjad, raadio ja televisioon, vaid

ajakirjandusel on uusi vorme – blogid, veebitoimetused jms ehk veebiajakirjandus, mille keelenormi oleks keeleinspeksioonil väga raske kontrollida ning kirjakeele mittejärgimist seaduse rikkumisena tõestada. Kooli (2009) järeldeb, et meediakeelt ei saa keeleseadusega reguleerida, kuid teeb seejuures ettepaneku sätestada ajakirjanduslikule keelele kindlad põhialused, mis hoiaks selle taset. Kasik tõdeb, et korrektsete materjalide avaldamine on iga väljaande toimetuse töö ning keelekasutuse paremaks muutmisele saab aidata üksnes keelehoolet ja -poliitikat kindlustades.

1.4. Tõlkimisest ja keelekasutusest

Tõlkimine on protsess, mis hõlmab kahte erinevat keelt. Tõlkija ülesandeks on seejuures muuta ühe keele tekst ehk originaaltekst (*source text=ST*) tekstiks teises keeles (*target text=TT*) (Munday 2008: 5). Tõlkeprotsess on alati ühesuunaline, algkeelest (*source language*) sihtkeelde (*target language*) (Catford 1967: 20). John Catford tõdeb, et tõlkimise keskne probleem on leida samaväärsusi ehk vasteid sihtkeeles.

Tänapäeval, mil inglise keel on rahvusvaheline keel (*lingua franca*), on see samuti põhiline keel, millest eesti keelde tõlgitakse ehk eestindatakse. Enne inglise keelt tõlgiti peamiselt vene ja soome keelest. Uno Liivaku (2000: 163) järgi on eestindamiseks vaja kinni pidada järgmistest tõlkimise põhimõtetest: tunda korralikult eesti kirjakeelt, vältida võõrkeele tunnuseid eesti keeles, tunda tõlgitavat teksti ja kõrvutada tekste, käsitseda ja hallata sõnaraamatuid õigesti jm. Eestindamise juures on oluline ka teada, et algkeelteks on sageli indoeuroopa keeled, nagu vene, inglise, saksa, mis oluliselt erinevad soome-ugri keelkonda kuuluva eesti keele ülesehituse ja sõnavara poolest ning see omakorda muudab tõlkimise keerulisemaks (Liivaku 2000: 164).

Keeleteadlane Mati Hint on intervjuus tõdenud, et samal ajal kui vene keele sõnavara mõju eesti keelele on taandumas, kasvab inglise keele mõju ning koos sellega meie emakeele indoeuroopastumine. Inglise keel kallutab eesti keele grammatikat indoeuroopa keeltele lähedaseks ning siin on Hindi meelest oluline osatähtsus tõlkekirjandusel ja -ajakirjandusel. Kuigi Hindi arvates on mitme ingliskeelse populaarteaduse ja moevooluajakirja tõlkimine eesti keelde on märkimisväärne, tunnistab ta selle võimu eesti keele grammatilise ülesehituse üle. Samuti on inglise

keelest tõlkimine üle võtnud näiteks saksa ja vene keele positsiooni, kuid tõlgitavaid algkeeli võiks olla rohkem. (Velliste 2012)

Uno Liivaku eristab kahte tõlkimisviisi, mida nimetab aapetõlkeks ja mõttetõlkeks. Aapetõlkel, nn tähttähelisel ülevõtmisel on eesti keelde tulnud sõnad nagu *maaletooja* (soome *maahantuoja*) ja *spiiker* (inglise *speaker*) (2000: 165–166). Tähttähelisel tõlkimisel võib aga ilmned probleeme: sõnadel on tavaliselt mitu tähendust ja see võib kaasa tuua mõttevääratusi. Võib juhtuda, et ühes keeles on mitme mõiste tähistamiseks üksainus sõna, kuid teises keeles tuleb sama mõtte edasi andmiseks kasutada mitut sõna. Keeles, kus ühel sõnal on hulgaliselt tähendusvariante, aitab korrektset tähendust valida kontekst. Liivaku toob näiteks sõna *nation*, mida inglise keeles kasutatakse vähemalt kolmes eri tähenduses, kuid seda sõna eestindades tuleb selget vahet teha, kas antud juhul on tegu riigi, rahvuse või rahvaga. Sellest saab järeldada, et inglise keeles tuleb tähenduste mõistmisel lähtuda pigem kogu ümbritsevast tekstist, eesti keeles on aga tähelepanu all sõna.

2. Inglise laensõnad eesti tõlkeajakirjanduses

Uurimistööks koguti laensõnu tõlkeajakirjadest National Geographic, Intelligent Life ja Maailm. Allikateks on igast väljaandest valitud neli numbrit: National Geographicu 2012. aasta aprilli, juuli, augusti ja novembri number, Intelligent Life'i 2011. aasta talve number ja 2012. aasta kevade, suve ja sügise väljaanne ning ajakirja Maailm 2007., 2008., 2009. ja 2013. aasta number (ajakiri ilmub enne vastavat aastat).

Töö eesmärgiks on ära tuua artiklites esinenud anglitsismid: tsitaatsõnad, mugandused ja tähenduslaenud. Ajakirjadest on kokku kogutud kõik inglise sõnad: nii ammu eesti keelde saabunud ja keeles mугanenud laenud kui ka sellised, mis on keelekorralduslikult ebasoovitatavad või veel aktsepteerimata. Analüüsi osas ei rõhutata statistilisi tulemusi, vaid esitatakse allikates leidunud eri sõnatüved. Tsitaatsõnad ja mugandused, sh ka lühendid, on oma tähenduse poolest jaotatud kümnesse teemavaldkonda, seejärel on eraldi analüüsitud tsitaatsõnu ja mugandusi nii ortograafiliselt kui ka morfoloogiliselt. Lühidalt on uuritud artiklites esinenud võõrlühendeid. Pikemalt analüüsitakse artiklites esinenud tähenduslaene.

2.1. Valdkonnapõhine jaotus

Tõlkeajakirjade neljast numbrist kogutud inglise laensõnad (nii tsitaatsõnad kui ka mugandused) on tähenduselt liigitatud kümnesse valdkonda: tehnoloogia; muusika, film ja teater; infotehnoloogia; isikud ja ametid; asutused ja kohad; ühiskond; sport; toit; majandus ja äri; üldist. Sõnade kirjalikult vastab artiklites esinenud vormile, s.t juhul kui laensõna on valesti kirjutatud, on see loendis ära toodud nii nagu trükimeedias avaldatud. Sõnade liigitamisel on lähtutud sõna tavatähendusest, mitte konkreetsest

kontekstist ja näitelausest. Iga sõna esineb loendis ühel korral ka siis, kui võib tähenduse poolest kuuluda mitmesse rühma. Need laensõnad, mis tähenduselt ühtegi teise rühma ei kuulu, on paigutatud valdkonda „Üldist“.

Loetelus toodud üksiksõnad ei ole alla joonitud. Liitsõnades, kus ainult üks sõna on inglise laensõna, on vastav laen alla joonitud (nt pressiteade). Tsitaatsõnad on alla joonitud juhul, kui anglitsism moodustab liitsõnas ainukese laensõna. Sõnad, mis esinevad nii omaette kui ka liitsõnades ning sobivad tähenduselt samasse rühma, on esitatud samal real (nt *klubid*, ööklubid), niisamuti asetsevad kõrvuti sama tüvega, kuid eri sõnaliikidesse kuuluvad laenud, näiteks noomenid ja verbid (*faks*, *faksima*). Laensõnad, mis esinevad loetelus üksnes liitsõnades, ei ole eraldi välja toodud, vaid on liitsõnas alla joonitud (nt golfiväljak). Laensõnade loetelule järgnevad järeldused. Kõik alljärgnevad laensõnad on koos artiklitest võetud näitelausete ja nende ingliskeelsete vastetega esitatud lisas 2.

2.1.1. Tehnoloogia

- 1) sonar
- 2) skanner / skänner / PET-skännerid / dokumendiskannerid / skannima / skaneerimine / ajuskaneerimine / ajuskaneering / külgskaneering
- 3) comfort-asend
- 4) *stop-start*
- 5) app / fototöötlus-appid
- 6) kaamera / yeebikaamera / 3D-kaamerad
- 7) tuuner
- 8) sport-asend
- 9) *ghettoblaster*
- 10) CD / CD-mängija
- 11) shuffle-funktsioon
- 12) blender
- 13) printer / 3D-printimine
- 14) LED-ekraanid

- 15) DVD-d / HD DVD
- 16) radaripilt / radariekraan
- 17) diskid
- 18) navigeeritav
- 19) faks / faksima
- 20) GPS-seade
- 21) sensorid / sensorsüsteemid
- 22) PC-d
- 23) server
- 24) arvutiprotsessor

2.1.2. Muusika, film ja teater

- 1) rock-muusika
- 2) jazz-muusika
- 3) popmuusika / poplaul
- 4) bänd / indie-bänd / folkbändid / rockbänd
- 5) klubi / ööklubid / tantsuklubid
- 6) *soundtrack*
- 7) DJ
- 8) hip-hop / hiphop
- 9) *art-rock*
- 10) *rock'n'roll*
- 11) rokk / rokkansambel / rock-ansamblid
- 12) svingiv
- 13) muusikal
- 14) *beatles*'lik
- 15) bluus / bluusilood / bluusimuusika / bluusifestival
- 16) räpilugu / räppima

17) comeback

18) *show* / striptiisi-show / sõu

19) happening

2.1.3. Infotehnoloogia

1) blogid / blogimisfenomenid / blogija / mikroblogindus / mikroblogija / mikroblogi / blogimine

2) veeb / veebi-video / veebikanalid / veebiguru / veebikülg / veebimeilid / veebileheküljed / veebisait / veebileht

3) pleilist

4) laikima

5) tviit / tviitima

6) kliskimine

7) MP3d

8) brausija

9) *online* / online-kommentaarid / online-külastus

10) sait

11) *unfriendida*

12) internet

13) hüperlink / hüperlingitud

14) podcast

15) videod / koduvideo / muusikavideo / videopleierid / videolink / videoklipid

16) häkker / häkkimine / egohäkkimine / häkkimisjuhtumid

17) muusikapleier

18) failid

19) WiFi / WiFi-võrgud

20) meilid / meilimanus / meilima

21) kilobait / megabait / terabait

22) andmebitid

23) programmeerimine

2.1.4. Isikud ja ametid

- 1) indie-kuulsus
- 2) võidusõidumäenedžer / fondimäenedžer
- 3) hipi
- 4) fännid / muusikafännid / muusikalifännid / spordifännid
- 5) baarmen
- 6) rockitibi
- 7) punkfilosoof
- 8) gei / geiabelud
- 9) beebid
- 10) buumerid
- 11) diiler / narkodiilerid
- 12) disainikriitik
- 13) leiborist
- 14) gängid / gängiliikmed / gängsterid / gangsterid
- 15) liider / äriliider
- 16) spiiker
- 17) staar / popstaar / superstaar / rokkstaar
- 18) bossid
- 19) farmer
- 20) lobist
- 21) kriketimängija
- 22) partner

2.1.5. Asutused ja kohad

- 1) karrirestoran
- 2) sviit
- 3) farm

- 4) *ground zero*
- 5) baar
- 6) slummid / slummielanik
- 7) disainihotellid
- 8) supermarket
- 9) bed&breakfast-asutused

2.1.6. Ühiskond

- 1) viktoriaanlik
- 2) parlament / parlamendihääletus
- 3) meedia / meediakompaniid / meediakajastus / sotsiaalmeediaaajastu
- 4) trend / trendinäitajad / eurotrendid / trendikas
- 5) lintšimine
- 6) home rule-staatus
- 7) globaalne
- 8) streigid
- 9) popkultuur

2.1.7. Sport

- 1) treener
- 2) raund
- 3) matš
- 4) frisbi
- 5) sport
- 6) ragbi
- 7) golfiväljak
- 8) valestart

2.1.8. Toit

- 1) biifsteek
- 2) steik

- 3) drink
- 4) tšipsid
- 5) *sherry*
- 6) popkorn
- 7) kokakoola

2.1.9. Majandus ja äri

- 1) bestseller
- 2) gangsterikapitalism
- 3) sponsorid / sponsorluslepingud
- 4) bränd / brändiväärtus / brändinimed / luksusbrändid
- 5) promoma
- 6) buum / tarbimisbuum / kaevandusbuum / kinnisvarabuum / naftabuum / beebibuum
- 7) *dotcom*
- 8) investorid / investeerima / investeerija / investeerimisguru / investering
- 9) marketing
- 10) *private equity*
- 11) lobikulutused
- 12) vautšer
- 13) liisima
- 14) populaarsusreitingud / riigireiting / krediidireitinguagentuurid
- 15) diil
- 16) dollarid

2.1.10. Üldist

- 1) topid
- 2) meediaspekulatsioonid / meediapinged
- 3) pressiteade
- 4) *soft end*

- 5) *vintage* / *vintage*-rõivad / *vintage*-veinid / *vintage*-filmilik
- 6) snobism
- 7) zombid / *zombi*pilk
- 8) flirtima
- 9) AIDS
- 10) interaktsioon / interakteeruma / interakteerumine
- 11) *lycra*
- 12) imidž
- 13) disainima
- 14) *supercell*-tüüpi
- 15) hipilik
- 16) eskapism / eskapistlik
- 17) släng
- 18) standardid / standardtingimused / standardne
- 19) biheivioristlik
- 20) droonid / droonirünnakud
- 21) logo
- 22) *catwalk*
- 23) *on-demand*

2.2. Järeldused

Tõlkeajakirjadest leitud anglitsismid on paigutatud kümnesse valdkonda ning on vormiliselt kirjas nii, nagu need artiklites esinesid.

Infotehnoloogia moodustab laenude arvu poolest suurima rühma. Ala on tänapäeval aktuaalne ja kiiresti arenev, kus uusi sõnu pidevalt juurde tuleb. Samas moodustavad siin suurema osa mugandused ning laenude hulgas on üksnes kolm tsitaatsõna (*online*,

podcast ja *unfriendida*). Mugandatud sõnade hulgas esineb kõige enam sõna *veeb* (kokku seitsmes liitsõnas) ja sõnatüvi *blogi-*, millest on moodustatud palju tuletisi. Populaarne liitsõna komponent on ka laen *video*.

Rühmas „Muusika, film ja teater“ on kokku 15 eritüvelist mugandust ning kümme tsitaatsõna. Tsitaatsõnadest on sagedaseim tüvi *rock*, mis esineb kokku viies liitsõnas, mugandustest on levinumad *bänd* ja *bluus*.

Tehnoloogia valdkond on samuti üks suuremaid ja olulisemaid rühmi, kuhu laenkeelendeid palju lisandub, sest inglise keel on peamine laenuandja. Selles loendis moodustavad enamiku mugandused ja puhtvõõrkeelendeid on kokku viis: *shuffle*-funktsioon, *stop-start*, *app*, *ghettoblaster* ja *comfort*-asend. Teiste rühmadega võrreldes kuulub sellesse kõige rohkem lühendeid, nagu CD, DVD, LED jne.

Rühmade „Isikud ja ametid“ ja „Asutused ja kohad“ anglitsismide hulgas on samuti ülekaalus mugandused. Esimeses rühmas on kaks tsitaatsõna (indie-kuulsus, rockitibi) ja teises kaks (*ground zero*, *bed&breakfast*-asutused).

Järgmisesse kolme kategooriasse („Ühiskond“, „Sport“ ja „Toit“) kuulub kõige vähem laensõnu, eriti toidu rühma, kus on kokku seitse laenkeelendit. Kolme rühma peale on kokku kolm tsitaatsõna (*home rule*-staatus, frisbi ja *sherry*) ning 21 erineva tüvega mugandust.

Rühm „Majandus ja äri“ hõlmab suhteliselt palju anglitsisme, nendest 15 on mugandused ja kaks tsitaatsõnad (*dotmcom* ja *private equity*).

Muud sõnad, mis oma tähenduselt ei sobi eelnevatesse kategooriatesse, moodustavad rühma „Üldist“, kus on kokku 34 sõna. Tsitaatsõnu on selles seitse (*vintage-*, *zombi*, *lycra*, *catwalk*, *on-demand*, *supercell* ja *soft end*) ning erineva tüvega kodunenud laene 17.

Kõrvutades kõiki valdkondi, on eri sõnatüvede arvu poolest suuremad rühmad „Infotehnoloogia“ ja „Muusika, film ja teater“. Nendest esimene on pidevalt täiustuv ala, mis leiab aina rohkem kajastamist ka meedias ning inglise keel on selles tänapäeval liiderkeel. Samuti kanduvad laenud eesti keelde otse lähtekeelest. Teine eelnimetatud rühm hõlmab endas palju anglitsisme, aga nendest enamik moodustab vanema laenukihi. Gottliebi järgi kuuluvad säärased kirjandusest ja massimeedia teel jõudvad anglitsismid kaudsete kontaktide alla (Gottlieb 2005: 175).

Kuigi laenkeelendite koguarvu (272 sõna, sh lühendid) poolest domineerivad igas loetletud valdkonnas mugandused, on kõigis rühmades mõlemad laenutüübid esindatud. Nimetatud kümnest valdkonnast on seega enim tsitaatsõnu rühmas „Muusika, film ja teater“, kõige vähem (üks tsitaatsõna) on rühmades „Ühiskond“, „Toit“ ja „Sport“.

Vaadeldes valitud tõlkeajakirjades eri kategooriate esinemust, ilmneb, et kõikide ajakirjade artiklites kajastuvad mitmesse eri valdkonda kuuluvad inglise laensõnad, kuigi igal analüüsitud ajakirjal on kindel ja piiritletud temaatiline suunitlus. Kuigi ajakirjad keskenduvad mingile elualale, ei saa alati ja üksnes ajakirja suunitlusest lähtuvalt üheselt määratleda selles leiduvat laensõnavara ja välistada teistesse semantilistesse valdkondadesse kuuluvat. Seda saab nimelt järelda, kui võrrelda erinevatele alade koondunud ajakirju. Näiteks tuleb ka populaarteaduslikus ajakirjas National Geographic ette muusika- ja tehnoloogialaene, nagu *bluusilood*, *sonar* jne. Samas selgub näitelausetest (vt lisa 2), et elustiiliajakirjas Intelligent Life on ülekaalus infotehnoloogia, tehnika ja muusikaga seotud laenud. Sarnaselt on ka poliitikale, majandusele, tehnikale jt teemadele keskendunud ajakirjas Maailm valdav osa neid inglise laenkeelendeid, mis oma tähenduselt kuuluvad valdkondadesse „Majandus ja äri“, „Ühiskond“ ja „Tehnika“.

2.3. Kirjapildil põhinev jaotus

2.3.1. Tsitaatsõnade ortograafia ja morfoloogia

Järgmisena on alfabeetiliselt järjestatud ajakirjadest kogutud tsitaatsõnad koos tekstis esinenud käändelõpuga:

- 1) *art-rocki*
- 2) *bed&breakfast*-asutused
- 3) *catwalk*'il
- 4) *comfort*-asend
- 5) *dotcom*'i
- 6) *ghettoblaster*
- 7) *ground zero*

- 8) *home rule*-staatus
- 9) *indie*-bänd
- 10) *lycrast*
- 11) *on-demand*
- 12) *online*'i / *online*-kommentaaries / *online*-külastus
- 13) *private equity*
- 14) *rock'n'roll*
- 15) *sherry*
- 16) *show* / striptiisi-*show*
- 17) *shuffle*-funktsiooni
- 18) *soft end*
- 19) *soundtrack*
- 20) *stop-start*
- 21) *supercell*-tüüpi
- 22) *unfriend*ida
- 23) *vintage* / *vintage*-rõivaste / *vintage*-veinid

Tsitaatsõna on laenutüüpidest kõige võõrmõjulisem, mille kirjutamisel tuleb tunda laenu allikaks olnud lähtekeelt. Niisamuti on tsitaatsõnade kirjutamisel ja käänamisel kindlad reeglid. Tiina Leemets (2004a: 57) loetleb neli põhilist viga, mis on puhtvõõrkeelsete sõnade kirjutamisel sagedased: (1) tsitaatsõna ei ole kursiivis; (2) käändelõpu ees puudub apostroof ehk ülakoma; (3) ülakoma asemel kasutatakse sidekriipsu; (4) sõna on kursiivis koos käändelõpuga. Eelnevatest eristub tsitaatsõna *beatles'*lik, kus võõrkeelendile ei järgne käändelõpp, vaid tuletusliide *-lik*. Tsitaatsõnade hulgas domineerivad noomenid, verbe on nende hulgas üks – *unfriend*ida.

Eespool loetletud anglitsismid on kirjutatud kursiivis nagu tsitaatsõnade õigekirjale kohane, eristamaks neid ülejäänud tekstist. Tsitaatsõnu käänatakse apostroofi abil, seejuures jääb käändelõpp püstkirja. Lähtudes apostroofi kasutamisest, saab tõlkeajakirjadest kogutud tsitaatsõnad jagada kahte rühma:

1) sõnad, mille käänamisel on kasutatud apostroofi: *online'i*, *beatles'lik*, *sherry't*, *catwalk'il*,

2) sõnad, mille käänamisel ei ole kasutatud apostroofi: *art-rocki*, *lycrast*, *unfriendida*;

Tsitaatsõnade käänamisel kasutati artiklites enamasti apostroofi. Suurem osa kogutud tsitaatsõnadest esinevad tekstis nimetavas käändes, mistõttu ülakoma ei kasutata. Kuigi selle rühma keelendid on peamiselt ühesõnalised, on nende hulgas mitmeid liitsõnu ehk tsitaatsõna ja muu sõna ühendusi. Liitsõnaühendites tuleb tsitaatsõna ja muu sõna vahel kasutada sidekriipsu ning tsitaatsõna võib paikneda liitsõna alguses või lõpus, nt *indie-bänd*, *online-kommentaaries*, *striptiisi-show*, *vintage-veinid*, *bed&breakfast-asutused*.

Lisaks eespool toodud sõnadele esines artiklites ekslikult kirjutatud tsitaatsõnu, s.t tsitaatsõna ortograafiareeglite asemel kirjutati puhtvõõrkeelend võõrsõna reeglite järgi. Tabelis 1 on ära toodud valesti kirjutatud tsitaatsõnad, mille kõrval on esitatud nende õiged vormid. Kui vastaval tsitaatsõnal on eesti keeles olemas ka muganenud vorm, on see avaldatud viimases tulbas.

Tabel 1. Ekslikult kirjutatud tsitaatsõnad

Tsitaatsõna väär vorm	Tsitaatsõna õige vorm	Võimalik mugandus
app	<i>app</i>	–
comeback	<i>comeback</i>	–
fototöötlus-appid	fototöötlus- <i>app</i> 'id	–
frisbi	<i>frisbee</i>	–
indie-kuulsus	<i>indie</i> -kuulsus	–
jazz-muusika	<i>jazz</i> -muusika	džässmuusika
podcast	<i>podcast</i>	–
rock-ansamblid	<i>rock</i> -ansamblid	rokkansamblid
rockbänd	<i>rock</i> -bänd	rokkbänd
rockitibi	<i>rock</i> -tibi	rokitibi
rock-muusika	<i>rock</i> -muusika	rokkmuusika
zombi	<i>zombi(e)</i>	–
zombipilk	<i>zombi(e)</i> -pilk	–
vintage-filmilik	<i>vintage</i> -filmilik	–

Loetletud anglitsismide õigekirjas domineerib tsitaatsõnade kursiivita kirjutamine, mis on samuti üks Leemetsa (2004a: 57) mainitud tsitaatsõnade levinud õigekirjaviga. Nii esimese kui teise loetelu näidete põhjal selgub, et tõlkeajakirjades on sõnade kirjutamisel põhilisteks vigadeks käändelõppu märkiva apostroofi puudumine ja tsitaatsõna kursiivita jätmine. Samas ei esinenud artiklites ühtegi sõna, kus apostroofi asemel oleks kasutatud sidekriipsu.

Uurimistöös koguti eesti tõlkeajakirjade National Geographic, Intelligent Life ja Maailm nelja ilmunud numbri artiklitest kokku 43 inglise tsitaatsõna (sh vääralt kirjutatud tsitaatsõnad). Nendest 21 (kursiivkirjas kirjutatud tsitaatsõnad) on liitsõnaühendid, mis koosnevad tsitaatsõnadest (nt *art-rock*, *ground zero*), tsitaatsõnast ja võõrsõnast (nt *shuffle*-funktsioon) või tsitaatsõnast ja omasõnast (nt *comfort*-asend). Kõige vähem (viis) on tsitaat- ja omasõna ühendeid, nendele järgnevad arvuliselt kuus tsitaat- ja võõrsõna ühendit ning üksteist ainult tsitaatsõnadest koosnevaid ühendeid. Kõikide liitsõnade seas on levinuim anglitsism *rock*, mis oli kokku kuues liitsõnas (*rock*-bänd, -ansamblid jt) ja mis ei esinenud ühelgi korral üksiksõnana. Teine sagedasem anglitsism oli *vintage*, mis esines kolmes liitsõnas (*vintage*-rõivad, -veinid ja -filmilik).

Kõik leitud tsitaatsõnad koos tähenduse ja kirjakujuuga kolmes sõnaraamatus on esitatud lisas 1. Tabelis ei kajastata märksõnade kogu tähendusvälja, vaid rõhuasetus on sellel tähendusel, mis on sõnal näitelauses või haakub selle tähendusega. Juhul kui tsitaatsõna sõnaraamatus puudub, on see märgitud kriipsuga, kuid kui sõnaraamatus on sama sõna üksnes mugandatud kujul, on ka see ära toodud. Kui artiklis kasutatud võõrkeelendi kirjakuju erineb sõnaraamatus esitast, on see vastava sõnaraamatu juures ära toodud. Sõnal võib olla ka mitu lubatud vormi, mis on sel juhul toodud sulgudes.

Tiina Leemets kirjutas 2004. aastal, et inglise keelest laenamisel tarvitatakse rohkelt tsitaatsõnu. Vaadeldes tõlkeajakirjadest kogutud puhtvõõrkeelendite tähendusi ja sõnade esinemist erinevates sõnaraamatutes (vt lisa 1), on näha, et selliseid laene on eelistatud enamjaolt siis, kui sama mõtte ja tähenduse edasi andmiseks sobiv sõna või väljend omakeeles puudub. Näiteks puudub eesti keeles mugandus ja tõlkevaste anglitsismidele

nagu *ground zero*, *soft end* ja *unfriend*ida. Lisaks sellele võib sõna sõnaraamatutest puududa (nt *supercell*, *art-rock*, *beatles*). Verb *unfriend* puudub vaadeldavates raamatutes, kuid verbi *friend* vaste põhjal on esimese sisu aimatav (vt lisa 1). Sõnale *private equity* on allikaks olnud artiklis antud vaste *privaatettevõtete aktsiad*, kuid termin ise sõnaraamatutes ei esine. Säärastel juhtudel tulebki abiks jätta sõna tõlkimata või mugandamata ehk kirjutada lähtekeelepäraselt, kuid sõna sisu võõrvormi kasutamisel ei selgu.

Samas kasutatakse anglitsisme ka juhul, kui eesti keeles on olemas sobiv vaste või mugandus. Näiteks on ÕS 2006 järgi sõnal *show* eestikeelne mugandus *sõu* ja vaste *vaadend* ning sagedasele sõnale *rock* mugandus *rokk* (vt lisa 1), kuid mõlema sõna puhtvõõrkeelne vorm on siiski levinud. Kuigi eesti mugandus *džäss* kuulub vanemasse inglise laenukihti, kasutati ka anglitsismi *jazz*, kuigi kõik sõnaraamatud esitavad üksnes muganduse. Palju tarvitava anglitsismi *online* asemel sobib „Inglise-eesti sõnaraamatu“ järgi vaste *võrgu-*, seega võib liitsõna „*online*-kommentaariid“ asemel kasutada ka *võrgukommentaariid*. Sõna *app* on eesti keeles suhteliselt hiljuti käibele tulnud, kuid on seni keelekorralduslikult aktsepteerimata sõna. Eelnevat üldistades: kuigi tõlkeajakirjade tekstides kasutatakse paralleelselt tsitaatsõnu ja nende mugandatud vorme, on tendents kirjutada lähtekeelepäraselt neid sõnu, millele eesti keeles seni mugandus või vaste puudub.

Kuigi ÕS-i on aastate jooksul juurde võetud palju uusi inglise märksõnu, on selles töös loetletud tsitaatsõnade esinemus ÕS-is kõige tagasihoidlikum. Näiteks puuduvad ÕS-is võõrkeelendid *jazz*, *home rule* ja *catwalk* (vt lisa 1), mida VL ja inglise-eesti sõnaraamat kajastavad. ÕS esitab mitme sõna puhul üksnes nende mugandused: *komfort*, *džäss*, *biitel*, *šerri* ja *lükra*. Sõnad, mis VL-is puuduvad, ei esine ka ÕS-is.

43-st tsitaatsõnast esines enim sõnu moevooluajakirjas *Intelligent Life* (25), väljaandes *Maailm* esines 13 ja populaarteaduslikus ajakirjas *National Geographic* 5 tsitaatsõna. Kuna kogutud sõnad kuuluvad semantiliselt enamasti muusika, filmi ja tehnoloogia valdkonda, esineb neid kõige vähem loodusajakirjas *National Geographic*.

2.3.2. Muganduste ortograafia ja morfoloogia

Uurimistöö teooriaosas toodud muganduste tüüpide liigituse põhjal saab tõlkeajakirjade artiklitest kogutud mugandused jagada kahte rühma. Loendites on rõhuasetus laensõnal, seetõttu on liitsõnade puhul esitatud ainult inglise keelest tulnud sõna, mitte terve liitsõna. Kui mugandus esineb näidetes nii üksiksõnana kui ka liitsõnas, on loetelus ära toodud ainult üksiksõna. Juhul kui mugandus esineb ainult liitsõnades, on sõna järel sidekriips, nt *-link* sõnast *hüperlink*. Siinkohal on loetletud üksnes substantiivid nende ainsuse nimetavas vormis. Tuletisi, verbe ja adjektiive käsitletakse morfoloogia osas.

1) inglise ortograafial põhinevad mugandused:

- folk-
- video
- internet
- dollar
- -link
- -festival
- stop-
- blender
- disk
- gangster
- printer
- radari-
- sensor
- server
- punk-
- boss
- farm / farmer

- -market
- trend
- sonar
- sport
- -start
- golfi-
- drink
- pressi-
- snobism
- standard
- logo
- bestseller
- sponsor / sponsorlus-
- investor
- marketing
- parlament
- partner
- hiphop
- pubi
- klubi
- blogi
- slumm

2) inglise häälduskujul põhinevad mugandused:

- rokk
- staar
- pop-

- bänd
- fänn
- bluus
- räpi-
- veeb
- pleilist
- sait
- tvüit
- brausija
- -klipp
- disain-
- -pleier
- meil
- häkker
- fail
- -bitt
- -bait
- skanner
- tuuner
- -mänedžer
- hipi
- baarmen
- gei
- leiborist
- diiler
- karri-

- liider
- spiiker
- lobi- / lobist
- kriketi-
- sviit
- baar
- lintšimine
- raund
- matš
- ragbi
- biifsteek
- tšipsid
- popkorn
- kokakoola
- imidž
- eskapism
- striptiis-
- beebi
- släng
- muusikal
- topp
- bränd
- -buum / buumer
- vautšer
- -reiting
- diil

- meedia
- sõu
- kaamera
- steik
- -protsessor
- streik
- treener
- droonid

Eelneva põhjal saab järeldada, et töös nimetatud vanemad mugandused kuuluvad enamasti rühmadesse „Muusika, film ja teater“, „Isikud ja ametid“, „Asutused ja kohad“ ning „Sport“, kus mõistesüsteem ei ole aja jooksul märkimisväärselt muutunud ja uuenenud. Samas moodustavad tehnoloogia ja tehnika ning infotehnoloogia alad keeles uuema laenukihi, kuhu aja jooksul võõrsõnavara (nt arvutisõnavara) ilmselt enim lisandub.

Kuna inglise keele sõnu mugandatakse põhiliselt häälduspäraselt, on ka uurimistöös enamik mugandustest inglise hääldusel põhinevad. Suurem osa töös esitatud sõnadest on eesti keeles kodunenud juba 90ndatel aastatel, näiteks on Leemets loetlenud paljusid nendest keelenditest 1996. aastal sariväljaandes „Keelenõuanne soovitab“ (Leemets 1996: 36–41): *häkker, džäss, pubi, baarmen, baar, fänn, popkorn, räpp, rokk, ragbi, skannima, liisima, meedia, mänedžer, trend, faks, diiler, gei* jt. Need moodustasid tol ajal uuema anglitsismide rühma ja seepärast kordusid inimeste keelenõuküsimuste seas. Siiski leiavad need ka tänapäeval rakendust ja on trükimeedias levinud. Pisut hilisemad mugandused on näiteks *brauser, drink, meil, link, hüperlink, veeb, biifsteek* jt (Leemets 2000: 39–41). Mõne aasta tagused on *blogi, reiting, blender, steik* ning ilmselt sõnad, nagu *klipp, pleier, pleilist, bitt* (Leemets 2004b: 62–64; 2008: 39–42).

Suur osa inglise laene on eesti keelde jõudnud teise keele, s.o vahenduskeele kaudu. Vahenduskeel on oluline keeleväline tegur, mis mõjutab laenu häälikulis-ortograafilist kuju sihtkeeles (Jõgi 1971a: 81, 84). Näiteks on inglise [ei] vasteks eesti keeles *ei* inglise otselaenudes ja nendes, mis on vene keele vahendusel tulnud (nt *treiler*), saksa

keele kaudu tulnud sõnadel on [ei] muutunud *ee*-ks, näiteks sõnas *beebi* ja *treener*. Jõgi sõnul ongi saksa keel soosinud inglise [ei] ja [ou] vasteteks eesti keeles ühendeid *ee* ja *oo*. Mõlemat ühendit (*ee* ja *ei*) on siin töös kasutatud sõnades *biifsteek* ja *steik*, kuigi mõlema alussõnaks on inglise *steak* (vt lisa 2). Kui vahenduskeeleks oli vene keel, jäi inglise keel sageli tagaplaanile ning sõnu võeti keelde kui vene, mitte inglise laene. Kodunenud laenude hulgas on ka erandeid. Näiteks on inglise [i] vasteks eesti keeles *i*, kuid rõhutu silbi [i] vasteks on *e*, juhul kui inglise keeles on siin täht *e(y)* või *a* (nt sõna *kriket*, ingl *cricket*).

Inglise ortograafial põhinevat mugandust *gangster* esines artiklites ka väärkujul kirjutatuna, s.t sõna kirjutati inglise häälduse järgi, näiteks *gängid* ja *gängiliikmed*. Eelmise näitega sarnaselt esines erinevaid mugandkujusid sõnal *skanner* – kasutati samuti *ä*-list vormi *skänner* ja *PET-skännerid*, kuid selle tuletistes *skannima* ja *ajuskaneering* eksimisi ei olnud. Sõnad *skanner* ja *gangster/gang* paistsid silma kirjakuju varieerumise poolest. Tiiu Ereli (2004: 125–126) sõnul ei tuleks nendes sõnades paralleelselt *ä*-d ja *a*-d kasutada. Samuti oli vääralt kirjutatud sõna *hiphop* (*hip-hop*).

Mõned inglise sõnad, mis on lähtekeeles ühesilbilised, on vältevahelduse seadmiseks võetud eesti keelde üle kaheasilbilistena (Jõgi 1971a: 84). Nendeks on näiteks *blogi* (ingl *blog*), *pubi* (ingl *pub*) ja *klubi* (ingl *club*). Kui ühesilbiline sõna sisaldab lühikest vokaali, järgneb sellele ülipikk konsonant, nagu sõnades *slumm* (ingl *slum*), *topp* (ingl *top*), *rokk* (ingl *rock*) jt.

Kõik eesti keelde jõudnud inglise laenud ei ole keelendid, mida keelekõneleja peaks kasutama. Mõningad populaarsed ja kodunenud inglise sõnad on 2006. a ÕS-is märgitud looksulgudesse ja nende asemel tuleb kasutada sobivamat kirjakuju või väljendit: sõna *blender* asemel *kannmikser*, inglispärasele sõnale *marketing* eelistada *turundus*, inglise mugandusele *imidž* eelistada ladina laenu *imago*.

Lisaks kahele eelnevale mugandusetüübile võib laen olla segu lähtekeele hääldusest ja kirja-pildist näiteks inglispärane sõna *happening*, mida eesti õigekirjareeglite ja 2. vältele omaselt peaks kirjutama *häpening* (Leemets 2004a: 58). ÕS 2006 esitab märksõnana ainult anglitsismi *happening*. Inglise *fax* on eesti keeles kodunenud kujul *faks*, sest eesti sõnades ei saa olla võõrtähti, nagu *c*, *y*, *w*, *q* ja *x*, ka võõrsõnades mitte

(Leemets 2004a: 57). Samas ei ole *faks* mугanenud lähtekeele häälduse järgi (sel juhul oleks sõnakuju *fäks*).

Morfoloogilisest aspektist lähtudes jaguneb laenkeelendite ülevõtt kolmeks: sõnad võivad olla lihttüved, liitsõnad või tuletised ehk afiksitega tüved (Jõgi 1971b: 7). Jõgi järgi toimub lihttüvisõnade ülevõtmisel importatsioon ehk foneemilis-morfeemilise sõnakuju vahetus, näiteks eespool nimetatud sõnadest inglise *bar* ja eesti *baar*, sõnast *site* eesti *sait* jne.

Liitsõna laenamisel on kolm võimalust (Jõgi 1971b: 10), selles uurimistöös käsitletakse nendest lähemalt kahte: kogu liitsõna laenamist (ehk importatsioon) ja ühe sõnapoolse laenamist ja teise tõlkimist. Liitsõna laenamisvõimalustest moodustavad enamiku ühendid, kus üks sõna pool on üle võetud, teine tõlgitud, näiteks *bluusilood* (ingl *blues songs*), *kriketimängija* (ingl *cricket hero*), *karrirestoran* (ingl *curry restaurant*), *äriliidrid* (ingl *business leaders*), *räpilugu* (ingl *rap song*), *popkultuur* (ingl *popular culture*) jpt.

Uurimistöös on kokku 20 keelendit, mis on inglise keelest tervikuna üle võetud (laenatud on mõlemad osad) ning esitatud tabelis 2 koos nende ingliskeelsetest allikatest pärit vastetega:

Tabel 2. Mugandatud liitsõnad ja nende vasted

Laenatud liitsõna mugandus	Ingliskeelne vaste
folkbändid	folk bands
hiphop	hip-hop
rokkstaar	rock star
muusikalifännid	musical fans
bluusifestival	blues festival
baarmen	barman
veebi-video	web-video
veebimeilid	webmail
veebisait	website
veebikaamera	webcam
videopleierid	video players

videolink	videolink
videoklipid	video clips
beebibuum	baby-boom
biifsteek	beefsteak
spordifännid	sport fans
pleilist	playlist
popkorn	popcorn
popstaar	pop star
bestseller	bestseller

Tabeli 2 ja eespool loetletud muganduste põhjal saab järeldada, et kõige levinumad mugandused liitsõna komponentides on *veebi*- (kokku üheksas liitsõnas) ja *video*- (kuues liitsõnas), seejuures *veebi*- esineb sõnas üksnes esikomponendina, aga *video*- nii esi- kui ka järelkomponendina. Sellist sõna nagu *website* ei ole alati tervikuna laenatud (*veebisait*), vaid viimase komponendi asemel on kasutatud ka omasõnu, nt *veebikül*, *-lehekül*, *-leht* ja *-kanal*. Liitsõnades on levinud esikomponent ka *pop*- (*popkultuur* jt) ning järelosad *-buum* (viies liitsõnas), *-fännid* ja *-staar*. Kõikidest liitsõna näidetest selgub, et vormi poolest koosnevad peaaegu kõik liitsõnaühendid kahest komponendist, liitsõna *krediidireitinguagentuurid* on ainuke kolmest sõnast koosnev.

Laenude struktuuris võib olla ka lähtekeele tuletusliiteid või lõppe. Afiksid ehk liited võivad laenusaaja keeles kuuluda tüvesse või mitte, mis oleneb sellest, kas vastav afiks on juba sihtkeele koosseisus või varem teisest lähtekeelest laenatud. Kui liited on keeles teada, võetakse need sihtkeelde afiksitena (nt *-ing*), mitte osana tüvest ning sõnamoodustuse puhul eemaldatakse tüvest afiks (nt *spinn/ing* – *spinnima*). (Jõgi 1971b: 7)

Inglise keele sõnamoodustusviiside hulka kuuluvad derivatsioon ehk tuletus, käänamine ning liitmine ehk liitsõnade moodustamine. Afiksid ehk seotud morfeemid, mis kuuluvad sõnatüve juurde, jagunevad kaheks: grammatilised morfeemid (tunnused ja lõpud) ja derivatsioonimorfeemid. Nendest esimesed on seotud käänamisega ning väljendavad morfoloogilisi kategooriaid sõna leksikaalset tähendust muutmata. Afiksid aga moodustavad uue leksikaalse sõna, nii saab näiteks luua verbist substantiivi

(*mistreat* (v) + *-ment* = *mistreatment* (n)), adjektiivist substantiivi (*dark* (adj) + *-ness* = *darkness* (n)), adjektiivist verbi jne, seega määravad afiksiaid ära ka sõnaliigi. (Katamba 2005: 52–54; 59–61)

Inglise tuletusliidete hulka kuulub palju järelliiteid ehk sufikseid, mis on kohanenud eesti keele struktuuriga. Mõned eespool loetletud mugandused sisaldavad selliseid inglise sufiksiaid nagu *-ing*, *-ist*, *-er* ja selle ortograafiline variant *-or*. Näidete põhjal selgub, et kõige levinum liide on *-er*, mis võib olla nii denominaalne (ühest noomenist teise noomeni) kui ka deverbaalne, näiteks on verbile *deal* lisatud sufiks *-er* ja saadud tuletis ehk derivaat *dealer*, mis on eesti keeles kodunenud kujul *diiler*. Morfeemid erinevad foneemidest selle poolest, et esimestel on tavaliselt kindel tähendus (Jeffries 2006: 80). Samas on verbidest nimisõnade moodustamisel sufiksi *-er* tähendus varieeruv ja mitmekülgne – see võib osutada nii tegijale kui ka asjale või vahendile (Katamba 2005: 36–37). Näiteks osutavad derivaadid *liider*, *diiler*, *farmer*, *spiiker*, *treener*, *häkker* ja *mänedžer* (verbidest *lead*, *deal*, *farm*, *speak*, *train*, *hack* ja *manage*) tegijale, kes teeb seda, mida on tuletusaluse verbiga tähistatud, kuid derivaadid, nagu *tuuner*, *server*, *pleier*, *printer*, *skanner* ja *vautšer* (verbidest *tune*, *serve*, *play*, *print*, *scan* ja *vouch*) viitavad instrumendile või vahendile, mida kasutatakse verbiga tähistatud tegevuseks.

Laen *buumer* erineb eelmistest oma kuju ja tähenduse poolest. Selline mugandus eesti keeles puudub, kuid tõlkimisel on ilmselt kodustatud inglise liitsõna *baby boomer*, millele „Inglise-eesti seletav sõnaraamat“ annab vasteks *beebibuumi ajal sündinu*, aga mitte *buumer*. Kuigi sõna kannab samuti sufiksiaid *-er*, ei viita tuletis otseselt tegevust läbiviivale tegijale. Sufiksi *-er* ortograafiline variant *-or* esines ühes sõnas – *investor* (tuletis verbist *invest*). Paralleelselt esineb sõna *investor* ja *eeri*-liiteline *investeeriija*. *er*-liitelisi tuletisi esines kokku 15, nendest enamik (üheksa) kuulus inglise hääldusviisil kujunenud muganduste loendisse ning kuus inglise ortograafia põhjal tekkinud muganduste loendisse.

Näidete hulgas esines mõni üksik *ing*- ja *ist*-liitega derivaat. Esimest sufiksiaid sisaldavad derivaadid *reiting* ja *marketing* on samuti deverbaalsed (inglise verbidest *rate* ja *market*). Inglise hääldusel põhinevad mugandused *leiborist* ja *lobist* on mõlemad

tegijanimed, nagu on denominaalsele *ist*-liite tähendusele omane. Sufiksiga *-ster* esines ainult sõna *gangster* (inglise substantiivist *gang*).

Muganduste hulgas esines ka *ism*-lõpulisi derivaate, nagu *eskapism*, *snobism* ja *biheivioristlik* (sõnast *biheiviorism*). Nii nagu *ist*-liide on ka *ism*-liide rahvusvaheline ja viimase alussõnaks võib olla nii substantiiv (ingl *escape*, *snob*, *behaviour*) kui ka adjektiiv. Saadud derivaat tähistab sufiksi tähendusele kohaselt mingisuguse suuna (nt poliitika-, kirjandus-) või voolu nimetust (Katamba 2005: 62).

Derivaadi võib samuti moodustada laentüvest ja sihtkeele afiksist. Näiteks on sõnale *sponsor* lisatud abstraktse tähendusega omadusenimetusi moodustav *lus*-liide ja saadud *sponsorlus* (Kasik 2009a: 132). Eespool loetletud inglise häälduspäraste muganduste hulgas on ka sõna *brausija*. Eesti keeles on mugandus *brauser* (VL: *rakendusprogramm internetis; veebilehitseja, sirvik*) tulnud sõnast *browser*, siinkohal on aga moodustatud derivaat eesti tegijanimeliitiga *-ja*, mis on siinkohal ebavajalik, sest sõna *brauser* tähenduse hulka juba kuulub viide tegijale.

Tõlkeajakirjade artiklites esines kokku 16 inglise verbi. Inglise päritolu verbe on eesti keeles enamasti kolme tüüpi (Jõgi 1971b: 12): *i*-tüvelised; *da*-liitelised ja *a*-tüvelised; *eeri*-lõpulised. Töösse kogutud verbid liigituvad järgmiselt:

1) *i*-tüvelised: printima, skannima, räppima, laikima, tviitima, meilima, faksima, disainima, flirtima, liisima;

2) *eeri*-lõpulised: investeerima, interakteeruma, fragmenteeruma, (navigeerima, hüperlinkima);

da-liitelisi ja *a*-tüvelisi verbe (nt *tšarterdama*, *triblama*) näidete hulgas ei esinenud. Enamik kogutud verbidest kuuluvad eespool toodud muganduste liigituses häälduskujul põhinevasse rühma ja tüve poolest *i*-tüveliste hulka. Jõgi (1971b: 12) näeb *i*-tüveliste verbide rohkuses sõna morfoloogilist ülesehitust, kus ühesilbilised nõrgeneva astmevaheldusega tüved siirduvad *õppima*-pöördkonda. Kasiku (2012: 803) väitel lisandub eesti keelde palju ühesilbilisi inglise sõnu, mis laenuandja keeles esinevad substantiivi ja verbina (nt *meil* ja *meilima*, *drink* ja *drinkima*, *link* ja *linkima*).

Verbid *laikima* ja *tviitima*, mis on siiani keelekorralduslikult aktsepteerimata, kuuluvad samuti *i*-tüveliste hulka. Esimene neist on mugandus inglise tegusõnast *like*,

teine sõnast *tweet* (ingl *säutsuma*). Kui esimest mugandust saab asendada omasõnaga *meeldima*, siis *tvitima* on uus anglitsism nii kujult kui tähenduselt (ka inglise keeles on selle tähendus laienenud), mis märgib sõnumi saatmist keskkonnas www.twitter.com. Laenatud sõna võib laenusaajas keeles ka lüheneda (Jõgi 1971b: 8). Näiteks tuleneb verb *meilima* noomenist *meil*, mis on omakorda lühenenud vorm ühendist *e-mail*.

Teistest *eeri*-võõrliitelistest verbidest eristuvad *interakteeruma* ja *fragmenteeruma*, mis ÕS-is ja VL-is ei esine, küll on aga esindatud substantiiv *interaktsioon* (=vastastikmõju, vastastikune mõju) ning *fragmentatsioon* ja *fragmentaarsus*. Sääraste verbide puhul on tegu nn võõraste võõrsõnadega ehk (inglisepärase) keelenditega, mis on oma kuju poolest keeles kodunenud (inglise verbidele *interact* ja *fragment* on lisatud võõrverbidele omane *eeri*-liide), kuid on semantiliselt ebavajalikud, sest sõnade sisu saab väljendada omasõnadega (Raadik 2008: 43, 46). Raadik ja Leemets (2011: 64) tõdevad, et selliste tarbetute sõnade sisu teadmiseks tuleb osata inglise keelt ning mugandamise asemel oleks õigem viis sõna tõlkida. „Suur inglise-eesti sõnaraamat“ annab verbi *interact* vasteks *üksteisega suhtlema*, *vastastikku toimima*, *mõjuma* ning *fragment* on *kildudeks purunema*; *killunema*; *tükkideks lagunema*. Näitelauses esineb *interakteeruma* kaasaütlevas käändes oleva sõnaga (... *osakesed interakteeruvad selle väljaga* ...), seda ilmselt inglise eessõna *with* mõjul (ingl *interact with*). Eessõna üks kasutusvõimalus on osutada kellegagi või millegagi kaasas olevale esemele või isikule.

Sõnad, nagu *svingima*, *navigeerima* ja *hüperlinkima* (ingl *swing*, *navigate* ja *hyperlink*) esinesid üksnes *v*- ja *nud*-kesksõna vormidena (*svingiv*, *navigeeritav*, *hüperlingitud*) ning lausenäidetes täiendi rollis, olles lähedased adjektiivile. Vaadeldes eelmiste sõnade esinemust sõnaraamatutes, on *navigeerima* VL-is esindatud, aga puudub 2006. a ÕS-is. Eesti Keele Instituudi kodulehe andmeil on vastav laen lisandumas järgmisse (2013. a) ÕS-i. Sõna *hüperlinkima* ei esine verbina üheski sõnaraamatus, märksõnana on toodud substantiiv *hüperlink*.

Kuna inglise verbide struktuuris ei ole verbe eristavaid tunnuseid, ei saa olla kindel, kas laenatud verb on tuletatud juba eelnevalt laenatud noomenist (nt *printima* sõnast *printer*, *disainima* sõnast *disain*, *liisima* sõnast *liising*) või on verbina üle võetud (Jõgi 1971b: 11). Eespool esitatud verbide liigituse hulka ei kuulu oma ülesehituselt afiksita tegusõna *promoma* (ingl *promote*) ning on siinsetest verbidest ka ainuke, mis on ÕS

2006 andmeil kõnekeelne. Eesti keeles on ka substantiiv *promo*. Kasik (2012: 804) nimetab sääraseid laene, mis on nii lähtekeeles kui ka sihtkeeles samas tähenduses verbi ja noomeni kujul, paralleellaenudeks, näiteks *fänn* ja *fännima* ning eespool analüüsitud uuemad laenud *tviit* ja *tviitima*. Selliste laenude juures ei saa üheti määrata nende sihtkeelde saabumise sõnaliigilist järjekorda ning seetõttu ei ole tegu sõnatuletusega, näiteks nulltuletusega (Kasik 2012: 804). Kasik järeldab, et inglise laenud mõjutavad eesti nulltuletust, sest tendents on üle võtta verbitüvesid neid eesti liitelise verbituletussüsteemiga kohandamata.

Samas on näidetes esinevad *mine*-liitelised substantiivid, nagu *hakkimine*, *klikkimine*, *printimine*, *investeerimine*, *blogimine*, *programmeerimine*, *lintšimine* ja *interakteerumine* deverbaalid ehk tuletatud vastavatest verbidest *hakkima*, *klikkima*, *printima*, *investeerima*, *blogima*, *programmeerima*, *lintšima* ja eespool käsitletud *interakteeruma*. Nii infinitiivi *-ma* tunnus kui ka *mine*-sufiks liituvad häälikuliselt samale tüvele (Erelt jt 1995: 478). Samuti on deverbaaliliite *-ng* abil tuletatud *skannima* *eeri*-liitelisest variandist *skaneerima* derivaat *-skaneering*, mis märksõnana ei esine VL-is ega ÕS-is. „Suur inglise-eesti seletav sõnaraamat“ toob *skaneeringu* ühe võimaliku vastena inglise substantiivile *scan: a medical examination by X-rays of the inside of a person's body, using a scanner (a brain scan revealed a tumour)*. Tõlgitud artiklites esinesid liitsõnad *ajuskaneering* (ingl *brain scan*) ja *külgskaneeering* (ingl *side scan*).

Jõgi (1971b: 13) järgi võib laenatud sõna pidada täielikult muganenuks, kui see on sõnamoodustuses produktiivne, s.t moodustab liitsõnu ja derivaate. Näiteks on selles uurimistöös produktiivsed keelendid *blogi* ja *blogima*, nendest on moodustatud derivaadid *-blogindus*, *-blogija* ja *blogimine*, mis esinevad ka liitsõnades.

Mitmeid eespool loetletud mugandkujusid ÕS 2006 ei esita: *disk* (ingl *disc*), sõnast *sving* saadud derivaat *svingiv* (ingl *swinging*), *pleilist* (ingl *playlist*), *laikima* (ingl *to like*), *tviit* ja *tviitima* (ingl *tweet; to tweet*), derivaat *brausija* (ingl *browser*) mugandusest *brauser*, *tšipsid* (ingl *chips*), *vautšer* (ingl *voucher*), *steik* (ingl *steak*). Näidetest selgub, et inglise keelest tõlkimisel rakendatakse ajakirjanduses ka sõnaloomet, näiteks luuakse muganenud sõnakujusid, mis on eesti keeles veel keelekorralduslikult vastu võtmata. Ajakirjandus võib olla selliste sõnakujude esmaesitaja ja allikas, kust uued sõnad nende pideva kasutamise juures jõuavad inimeste

sõnavarasse ning aja jooksul ka sõnaraamatutesse. Näidete põhjal saab järeldada, et kõige enam luuakse uusi mugandkujusid inglise häälduse põhjal.

Noomenite ja verbidega võrreldes moodustavad inglise päritolu adjektiivid eesti laenkeelendite seas ühe väiksema rühma, mida on järeldanud ka u 750 inglise laenu uurinud Aino Jõgi (1971b: 6). Käesolevas uurimistöös koguti kokku kaheksa võõrtüvelist adjektiivi, millele on liitunud mitmed eesti keeles produktiivsed adjektiivituletuse sufiks: *trendikas*, *viktoriaanlik*, *globaalne*, *eskapistlik*, *standardne*, *biheivioristlik* ja *hipilik*. Lisaks mugandustele esines üks adjektiivituleti tsitaatsõnade seas – *beatles’lik*. Kõigi derivaatide puhul on näha, et tuletamisel on muutunud sõnaliik. Sõna *standardne* (ingl *standard*) tuletusaluseks on abstraktse tähendusega substantiiv *standard*, teisel *ne*-liitelisel laenul *globaalne* (ingl *global*) samatüveline alussõna puudub. Põhiliselt substantiividest adjektiive moodustav inglise sufiks *-al* näitab tähenduselt alussõnaga kokkukuuluvust (Katamba 2005: 60). Seega on sõnal *globaalne* kaks adjektiivitunnust. Adjektiivile viitab nii eesti keeles võõrsõnadele omane pikk täishäälik *-aal* järgsilbis kui ka tuletusliide *-ne*.

Abstraktse tähendusega laenust *trend* on moodustatud *kas*-liitega adjektiiv *trendikas* (ingl *trendy*), näidates omaduse rohkust või silmapaistvust (Kasik 2010: 149). Kuna sufiks *-lik* moodustab võõradjektiive sama malli järgi kui omasõnu, on tuletusalune sõna enamasti võõrsõna, mis osutab isikule. Derivaatide *biheivioristlik* ja *eskapistlik* (ingl *behavioural* ja *escapism*) aluseks on isikut tähistavad *ist*-lõpulised võõrsõnad *biheiviorist* ja *eskapist*, sõnas *hipilik* on liide liitunud tüvele *hipi*. Kasiku järgi näitavad substantiividest deriveeritud *lik*-liitelised adjektiivid tavaliselt sarnasust tuletusealuse sõnaga (Kasik 2010: 156). Adjektiiv *viktoriaanlik* (ingl *Victorian*) on deriveeritud substantiivist *viktoriaan*, mis on omakorda tuletatud pärisnimest Victoria. Kuigi inglise sufiks *-an* moodustab inglise keeles adjektiive põhiliselt nimedest ning näitab alussõna ja tuletise omavahelist seotust, esineb *-an* ka inglise substantiivide lõpus. Seega võib sõna *Victorian* olla kontekstist olenevalt nii substantiiv kui ka adjektiiv. EKK (2007: 425) järgi on liide *-aan* eesti keeles levinud võõrliide, seejuures aga isikut tähistav (nt *puritaan*). Seepärast ei saa inglise adjektiivi *Victorian* võtta eesti keelde üle samal kujul, vaid tuleb lisada adjektiiviliide.

Tõlkeajakirjade sõnavara ja neis sisalduvate muganduste ja tsitaatsõnade võrdlemisel saab järeldada, et tsitaatsõnu kasutatakse tänapäeva tõlkeajakirjanduses üldiselt vähe ja oluliselt vähem kui mugandusi. Võõrvormide asemel eelistatakse eestikeelseid tõlkevasteid või mugandusi. Mugandkujude kui võõrsõnade kasutamisel on tsitaatsõnade ees hulk eeliseid: neid ei eristata muust tekstist ehk ei kirjutata kursiivis, ei käänata ülakomaga ning ei kirjutata lähtekeelepäraselt, mispärast ei pea tundma originaalkeele õigekirjareegleid. Lisaks sellele on mugandustega lihtsam liitsõnu moodustada.

Puhtvõõrkeelsete sõnade vähest kasutamist võivad soodustada ka neile aegamisi tekkinud mugandkujud, s.t tsitaatsõnad, mis on populaarsed ja keeles käibele läinud, on aja jooksul keeles kodunenud ning seetõttu eelistatakse tsitaatsõna asemel mugandust, mis on sihtkeelele omasem nii ortograafiliselt kui morfoloogiliselt.

2.3.3. Lühendid

Erinevatesse rühmadesse jaotatud sõnade hulgas kohtab mitmeid võõrlühendeid. Võõrlühenditeks nimetatakse lühendeid, mis on loodud muu keele sõnaühenditest, kuid mida tavaliselt hääldatakse eesti keelele kohaselt (EKK 2007: 126). Suurem osa uurimistöös esitatud lühenditest kuuluvad tähenduselt rühma „Muusika, film ja teater“, „Infotehnoloogia“ ja „Tehnoloogia“, arvuliselt kuulub kõige rohkem lühendeid (seitse) viimasesse valdkonda.

Suurtähtlühendid, mida hääldatakse sõnana, võivad aja jooksul muutuda väiketäheliseks ja saada iseseisvaks sõnaks. Näiteks saab kasutada paralleelselt *UFO* ja *ufo*, *AIDS* ja *aids* (EKK 2007: 127).

Mitmed eespool nimetatud lühendid moodustavad liitsõnu: *CD-mängija*, *3D-printimine*, *WiFi-võrgud*, *LED-ekraanid*, *PET-skännerid*, *GPS-seade*. Liitsõnade puhul peab sõna ja lühendi ühendama sidekriipsuga, kuid lisades käändelõpu, võib sidekriipsu ära jätta, näiteks *PC-d* või *MP3d* (EKK 2007: 128). Lühendite kasutamist soodustab vastava iseseisva mõiste puudumine või napp vorm, mistõttu võetakse lühend lähtekeelest kergesti üle. Näiteks annab VL lühendi *DVD* vasteks ka *universaaldigitaalplaat*, *digitaalne videoplaad*, mis oleksid tekstis oluliselt kohmakamad ja võtaksid rohkem tähelepanu. Sarnaselt eelmisega on lühend *3D* lühem ja suupärasem kui selle sõnaline vaste *kolmedimensiooniline* ja *kolmemõõtmeline*. Samas

on eesti keeles iseseisvaid sõnu, mida saab edukalt lühendi asemel kasutada, näiteks *DJ* asemel *diskor* või *diskojuht*, *CD* asemel *laserplaat* ning *PC* asemel *personaalarvuti*. Lühendit *LED* võib VL-i järgi kasutada ka iseseisva sõnana *leed*. Oma struktuurilt erineb lühend *WiFi*, mida võib VL-ist lähtudes kirjutada veel kahel viisil: *wifi* ja *Wi-Fi*.

2.4. Täenduslaenud

Uurimistöös esitatud tähenduslaenud on rahvusvahelised sõnad. Nende võõrsõnade sisu on eesti keeles enamasti piiratud, kuid on inglise keele eeskujul laenanud juurde tähenduse, mis on nendel sõnadel ka inglise keeles (Raadik 2008: 47, 49).

Iga laen on toodud koos artiklist pärineva lausega ehk taustaga, selgitamaks, kuidas ja millises tähenduses on tähelepanu all olevat sõna kasutatud. Vaatlusalune keelend on lauses kirjutatud kursiivkirjas. Näitelause järel on sulgudes toodud sõnale sama artikli originaalteksti ingliskeelne vaste koos allikaviitega. Sõnaliigi poolest on näidetes nii verbe, substantiive kui ka adjektiive ning mõni sõna tuli ette rohkem kui ühel korral.

Näitelausele järgneb tähenduslaenu analüüs, milles vaadeldakse sõna esinemust koos tähendustega kolmes sõnaraamatus: 2006. aasta „Eesti õigekeelsussõnaraamat“ (=ÕS), 2012. aasta „Võõrsõnade leksikon“ (=VL) ja 2011. aasta „Suur inglise-eesti seletav sõnaraamat“. Samuti on töö autor pakkunud igale sõnale ka parema võimaliku vaste. Kasutatud sõnaraamatud on oma eesmärgilt ja käsitusviisilt erinevad, mispärast on töös rõhutatud ka nende tähendusnihetele. Materjali allikad on lühendatud järgmiselt: IL = Intelligent Life, NG = National Geographic, M = Maailm.

Rahvusvahelised sõnad, mis on inglise keele eeskujul semantiliselt laienenud:

1.

- See peegeldab briljantse autoritaarse tegelase Steve Jobsi aastakümneid *kultiveeritud* ülevalt-alla “meie-teame-paremini” kultuuri. (*cultivated*; IL suvi 2012, 58)
- Ta märgib, ja õigustatult, et selliste oskuste *kultiveerimine* käib sageli kaasas keskkonnaalaste uskumustega. (*cultivation*; IL kevad 2012, 28)

Inglise-eesti sõnaraamatu järgi hõlmab inglise verb *cultivate* (lisaks harimisele ja kasvatamisele) palju teisi tähendusi, millest üks on järgmine: *to develop something and make it stronger, better, etc.* (=arendama, süvendama), näiteks oskusi ja andeid (nt *to cultivate skills/talents*). Samas tähenduses on kasutatud *kultiveerima* ka eespool toodud näites (oskused, kultuur), kuigi eesti tähenduse kohaselt valesti.

ÕS 2006 järgi on sellel sõnal kitsas tähendus nagu *harima, viljelema* ning põllumajanduse valdkonnamärgendiga tähistatult *kultivaatoriga kobestama*. Seejuures keelab ÕS kasutada seda sõna tähenduses *arendama* ja *harrastama*.

VL esitab lisaks ÕS-i tähendusele ka viimase poolt ebasoovitavaks märgitud tähenduse *harrastama, viljelema*, mis on tähistatud piltliku stiilmärgendiga. Toodud näitelausetes saaks laenu asemel kasutada esimeses lauses selliseid mõisteid nagu *edendatud* või *edasi arendatud* ja teises *arendamine*.

2.

- Aga kes õigupoolest neid ehteid kannab? Mehised *kangelasfiguurid* on ehetega aastaid katsetanud. Inglise kriketimängija Derek P. kandis ... (*hero-figures*; IL kevad 2012, 44)
- Nii on 2009. aastal võitjate rivi eesotsas tuttav, ehkki mõnevõrra unustatud *figuur*. (*figure*; M 2009, 97)

ÕS esitab sõna *figuur* tähenduse järgmiselt: *kuju; (tantsu osa); ei soovita tähenduses: kujund*. Toetudes allikale „Suur inglise-eesti seletav sõnaraamat“, selgub, et inglise sõna *figure* tähendus on laiem ning lisaks samadele tähendustele, mis eesti keeleski, toob sõnaraamat järgmise: *an important person* (nt *leading public figures*). Selle vastena esitab sõnaraamat *tegelane* ja *isik*. VL-is ei ole sama sõna tähendusena toodud isikut, persooni ega tegelast. Tähenduslaenu asemel võiks arusaamatust tekitava sõna asemel kasutada *isik, persoon* või *tegelane*.

3.

- Põhjus on lihtne – ametlikud andmed pärinevad laboratooriumitingimustes tehtavast *testist* ja see toimub stendil. (*test*; IL 2012, 24)

- Paljusid 2013. aastal müüki tulevaid uusi autosid on ulatuslikult *testitud* simulaatoris digitaalsete prototüüpidenä ammu enne, kui nende rattad üldse teekatet puudutasid. (*tested*; M 2012, 102)
- Seda teooriat on edukalt *testinud* UCLA arheoloog Jo Anne Van Tilburg, kuid katse nõudis suurt hulka nii puitu kui ka inimjõudu. (*tested*; NG 2012/7, 116)

Nii substantiivil *test* kui ka verbil *testima* on ÕS-ist lähtudes eesti keeles kitsas tähendusväli – esimene on (psühholoogia ja pedagoogika märgendusega) standardülesannete kogum psüühiliste omaduste või teadmiste ja oskuste mõõtmiseks, teine on avaldatud tähenduses *testi tegema, psüühilisi omadusi või teadmisi ja oskusi mõõtmä*. Seejuures ei soovita ÕS nimisõna *test* tähenduses *proov* või *katse* ning selle tegusõna tähenduses *järele proovima, katsetama* või *kontrollima*, nagu on seda inglise verbi *test* puhul.

Inglise *test* hõlmab palju tähendusi, millest mitu on eesti keelde üle tulnud. „Suur inglise-eesti sõnaraamat“ esitab näiteks järgmised: (1) *an experiment; a trial of something to see if it is good or if it works* (nt *a nuclear test*) (=test, katse); (2) *a medical examination, taking body fluid, tissue, etc. to see what is in it or what your condition is* (=proov; kontroll); (3) *a criterion, a proof, a rule to judge something by* (=proov, katse). VL toob sõna *test* kõnekeelse stiilimärgendi all sünonüümid *proov* ja *katse* ning sarnaselt verbile *testima* on kõnekeelne *järele või läbi proovima, katsetama, kontrollima*.

Tähendustest selgub, et substantiiv *test* võtab üle mitmed eesti keele omasõnad, nagu *proov, kontroll* ja *katse* ning *testima* sõnad *proovima, kontrollima* ja *katsetama*, kuigi eespool toodud näitelauseses saaks neid eesti sünonüüme kasutada ning seejuures kaoks sõna lai tähendus ja ebamäärasus.

4.

- Ta märkis, et oleme aastaid asjatult Castro lahkumist prognoosinud – mis ei takistanud meid Maailm 2006-s *spekuleerimast*, mis tema surma korral Kuubas juhtuks. (*speculating*; M 2007, 91)

- India ajalehed juba *spekuleerivad*, et vedelgaas, millega India keskklassi ahjusid köetakse, läheb varsti üle kaartidele. (*speculate*; M 2009, 88)

„Suur inglise-eesti sõnaraamat“ toob vaatluse all olevale verbile järgmise tähenduse: *to form a theory without having evidence; to suppose* ning vastetena on esitatud *spekuleerima, arvama ja mõtisklema*. ÕS 2006 avaldab järgmise tähenduse: (*millegagi*) *hangeldama, hinnamuutustelt kasu lõikama; ära kasutama; (millelegi) oma plaane rajama*. Lisaks ÕS-i seletusele annab VL sõna sisuks *abstraktselt, üksnes oletustele tuginedes arutlema või targutama*. VL ja „Suur inglise-eesti seletav sõnaraamat“ esitavad seega need tähendused, milles *spekuleerima* on artiklite näitelausetes kasutatud. Siinkohal ebasoovitavas tähenduses kasutatud sõna asemel sobiks rakendada selliseid sõnu, nagu *prognoosima, ennustama ja oletama*.

5.

- „Londoni idaosa muutus *kosmopoliitseks*.“ (*cosmopolitan*; NG 2012/8, 52)

ÕS-is on sellel adjektiivil valdkonnamärgend „bioloogia“, tähistamaks väga laia levikuga taime- või loomaliiki. VL avaldab sõna samuti üksnes bioloogiatermini tähenduses. Erinevalt eelmistest ei esita „Suur inglise-eesti seletav sõnaraamat“ sõna spetsiifilist tähendust, vaid ainult laiemat: *containing many different cultures, traditions and people from different parts of the world (nt a cosmopolitan city)* (=kosmopoliitne). Viimast tähendust silmas pidades on seda kasutatud ka vaatlusaluse sõna puhul. Lähtudes inglise keele tähendusest, saaks siinkohal kasutada mõisteid *paljurahvuseline* või *multikultuurne*.

6.

- Võttes aluseks aastate jooksul vrakki põhjalikult uurides kogutud teadmised ning kasutades kaasaegseid vee sissevoolu mudeleid ja moodsas laevandustööstuses kasutatavaid lõplike elementide meetodi *arvutisimulatsioone*, maalisid eksperdid õudse pildi Titanicu surmakrampidest. (*simulations*; NG 2012/4, 81)

Simulatsioon on ÕS-ist lähtudes *simuleerimine*, kuid seda ei soovitata kasutada tähenduses *matkimine, imiteerimine ja matkemodelleerimine*. „Suur inglise-eesti seletav

sõnaraamat“ toob inglise substantiivi *simulation* tähenduseks *matkemodelleerima; simulatsioon; matkimine; matkemodelleering*. VL esitab ka ÕS-i poolt ebasoovitavaks märgitud tähenduse: *tegelikkuse imitatsioon või prognoosimine* (nt *kosmoselennu simulatsioon*). Lauses esineva liitsõna asemel võiks kasutada sõnu või pikemaid väljendeid, nagu *imitatsioon arvutis, jäljendus/järeletehtu või arvuti abil tehtud matkemodelleering/matkekujutis*.

7.

- Praegust kriisi on parem võrrelda moodsa aja *pangakollapsitega*. (*banking collapses*; M 2009, 95)
- Pangapankrotte oligi pikki aastaid vähe, isegi 1997. ja 1998. aasta Aasia ja Vene kriiside ajal ning tehnoloogiabuuri *kollapsi* järel. (*collapse*; M 2008, 134)
- Investoritele meenutatakse kümne aasta möödumist aktsiabörsi *kollapsist* 1997. aastal ja 20 aasta möödumisest 1987. aasta krahhist. (*collapse*; M 2007, 18)

Sõnal *kollaps* on ÕS-i järgi kitsas tähendus meditsiini ja astronoomia valdkonnas. Meditsiinis mõistetakse seda kui verehulga vähesusest tingitud äge vereringe puudulikkust või korditust, astronoomias taevakeha katastroofilist kokkuvarisemist. VL esitab meditsiinilise tähenduse. Inglise-eesti sõnaraamatus puudub märksõnal meditsiiniline märgend, kuid esitatud on üldisem tähendus: *kokkuvarisemine; kokkukukkumine; kollaps; krahh* (nt *a lot of businesses are facing collapse*). Eelnevatele näitelausetele toetudes on näha, et tõlkimisel on lähtutud inglise tähendusest *kokkuvarisemine* ning seda nimelt majanduse valdkonnas organisatsiooni vms, aga ka millegi abstraktsema (nt buum) näol. Siinkohal saaks tähenduslaenu asendada mõistetega *kokkuvarisemine* või *krahh*.

8.

- Põhja-Iiri luuletaja Paul Muldoon katsetab veebruaris ilmuvas kogumikus kätt *rock-lüürikaga*. (*rock lyrics*; M 2013, 126)

Nii ÕS-i kui ka VL-i järgi on *lüürika* tundeluule või lüüriline luule. Inglise-eesti sõnaraamatu põhjal on inglise tähendus laiem: *the words of a song* (nt *a love lyric*),

mille vasteks on *laulusõnad*. Näitelauses on samuti võõrsõna *lüürika* kasutatud ekslikult inglise tähenduses *laulusõnad*, mitte selle eesti tähenduses *tundeluule*. Seepärast tuleks vaatlusalune sõna asendada korrektsema mõistega *laulusõnad*.

9.

- Kõige kuulsamatel kitarristidel on meelelahutajate, lauljate, isiksuste, mässajate või folgikangelaste *ikooniline* staatus, samal ajal on nad (või, mõnikord ka pole) head muusikud. (*iconic status*; IL suvi 2012, 92)

Nii ÕS-is kui ka VL-is selline adjektiiv puudub. Substantiiv *ikoon* tähistab ÕS-i järgi kreekakatoliku pühapilti ning kultuspilti, aga ka piltkujutist infotehnoloogias. Allikas „Suur inglise-eesti seletav sõnaraamat“ ei esine adjektiivi *iconic*, kuid substantiiv *icon* viitab ka (väga tuntud ja teatud) isikule: *an idol; a famous person who represents a way of life, or an important idea* (nt *a pop icon*). Ka sellist tähendust ei hõlma eesti substantiiv *ikoon*. *Ikooniline* seostub siinkohal (tuntud ja teatud) inimestega, mida saaks lause sisu paremaks mõistmiseks asendada mõistega, nagu *idealiseeritud* või *kultuslik*, või asendada kogu fraas *ikooniline staatus* mõistega *maine* või *reputatsioon*.

10.

- Uuenduste hulka kuulub võimalus avastada haigusi vaid mõne molekuli põhjal; meditsiinipildindus tasemel, mis läheneb molekulaarsele *resolutsioonile*; suunatud ravi, mis on võimeline leidma haige koe ning suunama ravi vaid sellele ja ainult sellele. (*molecular resolution*; M 2013, 122)

2006. aasta ÕS annab sõnale järgmise seletuse: *otsus, otsustus; pealdis*. Inglise sõnal *resolution* on hulk tähendusi, millest üks on siirdunud ka eesti keelde: (*technical*) *the power to distinguish objects (i.e. to see details)* (nt *a high-resolution camera*) (=eraldusvõime; lahutusvõime; lahutus). Eesti Keele Instituudi kodulehel on *resolutsioon* esindatud järgmise (2013. a) ÕS-i uute sõnade loetelus, kuid soovitusena mitte kasutada seda tähenduses *eraldusvõime* (nt *kuvaril*), *lahutusvõime* (nt *objektiivil*). VL toob tehnoloogia ja kõnekeelse märgendi all ka sõna eespool nimetatud ebasoovitavad tähendused. Siinkohal saaks mittesobiva sõna asemel rakendada mõisteid *eraldusvõime* või *lahutusvõime*.

Tähenduslaenude tähendusmaht laieneb teise keele baasil. Töös esitatud rahvusvahelistele tähenduslaenudele on inglise keele mõjutusel juurde tulnud lisatähendusi ehk laentähendusi. Need on tähendused, mille all ei ole laen seni olnud eesti keeles tarvitusel või tuttav, nagu mõiste *figuur* persooni tähenduses. Jõgi (1971b: 9) väitel on säärane nähtus sõna edasi kujunemise tulemus, selle protsessi lõpuks on sõna sisult ebatäpsem ja laiem.

Laenude hulgas on samuti selliseid, mille laienemine teatud tähenduses ei ole eesti keele keelekorralduse järgi soovitatav, näiteks eespool analüüsitud *kultiveerima* ja *spekuleerima*. Suurem osa sõnadest võivad lugejas tekitada kahtlusi, sest võõrsõna on teada kitsamas tähenduses kui lauses kasutatud ja kuigi laenu sisu võib olla aimatav, jääb selle tähendus lauses ebamääraseks ja küsitavaks (näiteks laused, kus kasutati sõnu *resolutsioon*, *test* ja *lüürika*). Tihtipeale saabki sõna asendada juba emakeeles olemasolevate sünonüümidega, mida on tõlkimisel inglise mõju all olles unustatud. Tavalistest tähenduslaenudest erines adjektiiv *ikooniline*, mida ükski sõnaraamat märksõnana ei esitanud, kuid tõlkimisel on ilmselt eeldatud säärase sõna olemasolu ka eesti keeles.

Samuti võib näidetest märgata tendentsi, et kitsama või erialase tähendusega sõna hakatakse kasutama laiemas mõistes ja seega kandub üldlevinud sõnavarasse. Näiteks on mõisted *kollaps*, *kosmopoliitne* ja *kultiveerimine* eelkõige teatud kindla valdkonna terminina, kuid töös toodud näitelausetes leiavad rakendust ka üldkeele sõnana.

Tähenduslaenude analüüsiks valitud sõnaraamatud erinevad oma ülesehituselt ning raamatute märksõnade erisugune esitusviis tuleb tähenduslaenude sisu uurimisel hästi esile. Kui ÕS on normeeriv ja keelekorralduslik, tuues välja soovitatavad ja ebasoovitatavad keelendid ja tähendused, siis „Võõrsõnade leksikon“ üldjuhul mitte. Töös kasutatud VL-i trükk on aga soovitusliku suunaga (noolviited ja morfoloogia osa). VL on samuti eelistatuim allikas võõrmõiste kirjapildi ja sisu järele vaatamiseks, sest ÕS-i eesmärgiks ei ole esitada kõiki eesti keeles olevaid võõrsõnu. Samas avaldab VL märksõna terve sisu, s.t toob sõna tähenduse nii, nagu on see kasutusel lähtekeeles ning seetõttu sarnaneb pigem allikaga „Suur inglise-eesti seletav sõnaraamat“. Siinkohal on lahknevused VL-i ja ÕS-i vahel, sest võõrsõna kõik tähendused ei pruugi kokku langeda selle eesti keeles kasutatavate tähendustega, mis võib põhjustada võõrsõna kasutamist

teistsuguses või ebasoovitatavas tähenduses. Viimases saab olla kindel, kui vaadata vaatlusalust sõna ÕS-ist. Eespool toodud näidetest kajastus vahe VL-i ja ÕS-i esituses sõnade *resolutsioon*, *spekuleerima*, *simulatsioon* ja *kultiveerima* puhul, kus VL avaldab mõiste selle sisupoole, mida ÕS ei soovita.

Kokkuvõte

Bakalaureusetöö käsitleb inglise keele sõnavara mõjusid eesti keeles. Töös analüüsitakse mugandusi, tsitaatsõnu ja tähenduslaene, mis on leitud ajakirjade National Geographic, Intelligent Life ja Maailm neljast numbrist.

Töö empiirilist materjali analüüsitakse mitmel viisil. Muganduste ja tsitaatsõnade valdkonnapõhise jaotuse alusel saadud arvuliste tulemuste põhjal on näha mõnd suundumust. Eri sõnatüvede arvu poolest on suuremad rühmad „Infotehnoloogia“ ja „Muusika, film ja teater“. Esimene on pidevalt täiustuv tegevusala, kus inglise keel on tänapäeval liiderkeel, teise ala laenude hulk on samuti suur, kuid moodustab eesti keeles vanema laenukihi. Keelendeid on kokku 272. Kuigi igas valdkonnas domineerivad mugandused, on kõigis rühmades mõlemad laenutüübid esindatud. Nimetatud kümnest valdkonnast on enim tsitaatsõnu rühmas „Muusika, film ja teater“, kõige vähem (üks tsitaatsõna) on rühmades „Ühiskond“, „Toit“ ja „Sport“. Selle jaotuse põhjal saab järeldada, et kõikide ajakirjade artiklites kajastuvad mitmesse eri valdkonda kuuluvad inglise laensõnad, kuigi igal analüüsitud ajakirjal on kindel ja piiritletud temaatiline suunitlus. Seega ei saa üksnes suunitluse järgi määratleda selles leiduvat laensõnavara ja välistada teistesse semantilistesse valdkondadesse kuuluvat.

Kirjapildil põhinevas jaotuses analüüsitakse anglitsisme, nende vormi- ja sõnamoodustust. Tsitaatsõnade e puhtvõõrkeelendite näidetest selgub, et tihtipeale on neid käänatud ilma apostroofita. Levinuim oli siiski kursiivita kirjaviis, s.t tsitaatsõna kirjutati ekslikult võõrsõna reeglite järgi. Nende hulgas esines palju liitsõnu – 43-st tsitaatsõnast on liitsõnaühendeid 21, mida on kolme tüüpi: ainult tsitaatsõnad, tsitaatsõna ja võõrsõna või tsitaatsõna ja omasõna. Kõige vähem (viis) on tsitaat- ja omasõnaühendeid, tsitaat- ja võõrsõnaühendeid on kuus ning ainult tsitaatsõnadest koosnevaid ühendeid 11. Puhtvõõrkeelendeid esines enim ajakirjas Intelligent Life (25),

väljaandes Maailm 13 ja populaarteaduslikus ajakirjas National Geographic 5 tsitaatsõna. Tsitaatsõnade kasutamisest tõlkeajakirjades järeldub, et kuigi tõlkeajakirjade tekstides kasutatakse paralleelselt tsitaatsõnu ja nende mugandvorme, on tendents kirjutada lähtekeelepäraselt neid sõnu, millele eesti keeles seni mugandus või vaste puudub.

Kuna inglise keele sõnu mugandatakse põhiliselt häälduspäraselt, on ka uurimistöös enamik mugandustest inglise hääldusel põhinevad. Suurem osa töös esitatud sõnadest on aga juba vanemad laenud, mis on eesti keeles kodunenud 90ndatel aastatel. Töös loetletud vanemad mugandused kuuluvad valdkondadesse „Muusika, film ja teater“, „Isikud ja ametid“, „Asutused ja kohad“ ning „Sport“. Selle põhjal saab järeldada, et nendel aladel ei ole mõistesüsteem aja jooksul märkimisväärselt muutunud ja uuenenud. Samas moodustavad tehnoloogia ja tehnika ning infotehnoloogia ala keeles uuema laenukihi, kuhu aja jooksul võõrsõnavara (nt arvutisõnavara) on ilmselt enim lisandunud ja selline tendents jätkub.

Muganduste hulgas on kokku 20 sellist liitsõna, mis on tervikuna eesti keeles kodunenud, s.t laenatud on mõlemad osad, need on esitatud tabelis 2. Kõigi muganduste hulgast moodustavad enamiku substantiivid (erinevaid sõnatüvesid 102), seejärel verbid (16) ja kõige vähem on inglispäraseid adjektiive (8). Vaadeldes keelendeid ÕS-ist, selgub, et kõik laenkeelendid ei ole keelekorralduslikult soovitatavad ning nende asemel tuleks kasutada omasõnu. Tabeli 2 ja teiste loetletud muganduste põhjal saab järeldada, et kõige levinumad mugandused liitsõna komponentides on *veebi*- (kokku üheksas liitsõnas) ja *video*- (kuues liitsõnas).

Muganenud laenude struktuuris on ka lähtekeele afikseid või lõppe. Inglise afiksrite hulka kuulub palju järelliiteid ehk sufikseid, mis on kohanenud eesti keele struktuuriga. Töös esitatud mugandused sisaldavad selliseid inglise sufikseid nagu *-ing*, *-ist*, *-er* ja selle ortograafiline variant *-or*. Kõige levinum sufiks on *-er*. Tõlkeajakirjadest kogutud inglise verbid on põhiliselt *i*-tüvelised ja *eeri*-lõpulised. Töös kogutud võõrtüvelistele adjektiividele on liitunud mitmed eesti keeles produktiivsed adjektiivituletuse sufiks.

Tõlkeajakirjades sisalduvate muganduste ja tsitaatsõnade võrdlemisel saab järeldada, et tsitaatsõnu kasutatakse tänapäeva tõlkeajakirjanduses üldiselt vähe ja oluliselt vähem kui mugandusi. Võõrvormide asemel eelistatakse eestikeelseid tõlkevasteid või

mugandusi. Viimaste kasutusrohkus võib tuleneda nende hõlpsamast kirjakujust ning nendega on parem moodustada ka liitsõnu. Samuti on tsitaatsõnadele tekkinud aja jooksul mugandkujud, mis on keeles käibel. Näidetest selgub, et inglise keelest tõlkimisel rakendatakse ajakirjanduses ka sõnaloomet, näiteks luuakse muganenud, eesti keeles veel keelekorralduslikult vastu võtmata sõnakujusid. Ajakirjandus võib olla selliste sõnakujude esmaesitaja ja allikas, millest jõuavad uued sõnad pideval kasutamisel inimeste sõnavarasse ning aja jooksul ka sõnaraamatusse.

Töös on ära toodud ka tõlkeajakirjades esinenud võõrtähtlühendid, sest sääraseid lühendid võetakse tõlkimata kujul lähtekeelest üle. Suurem osa neist kuuluvad tähenduselt rühma „Muusika, film ja teater“, „Infotehnoloogia“ ja „Tehnoloogia“, arvuliselt kuulub kõige rohkem erinevaid lühendeid (seitse) viimasesse valdkonda. Mitmed töös esitatud lühendid on moodustanud liitsõnu.

Töösse on kogutud kümme rahvusvahelist sõna, millele on inglise keele mõjutusel tulnud eesti keelde juurde lisa- ehk laentähendusi. Need on tähendused, milles laen ei ole seni olnud eesti keeles tarvitusel või tuttav. Rahvusvahelised sõnad on struktuurilt lähedased, kuid nende tähendus on keeltes erinev ning mõnikord ei ole laienemine teatud tähenduses keelekorralduse järgi soovitatav. Tähenduslaenude puhul võib märgata tendentsi, et kitsama või erialase tähendusega sõna hakatakse kasutama laiemas mõistes, seega kandub sõna üldsõnavarasse. Siiski muudab laentähendus sõna sisu umbmääraseks, selle vältimiseks saab edukalt kasutada keeles olevaid sünonüüme.

Tähenduslaenude analüüsimisel on abiks sõnaraamatud. Töös valitud kolm sõnaraamatut erinevad oma ülesehituselt ning raamatute märksõnade erisugune esitusviis tuleb tähenduslaenude sisu uurimisel hästi esile. Kui „Eesti õigekeelsussõnaraamat ÕS“ on normeeriv ja keelekorralduslik, tuues välja soovitatavad ja ebasoovitavad keelendid ja tähendused, siis „Võõrsõnade leksikon“ üldjuhul seda ei tee. Seepärast ei pruugi VL-is esitatud võõrsõna kõik tähendused kokku langeda sõna kasutustähendusega eesti keeles. See võib olla põhjus, miks mõnd võõrsõna kasutatakse teistsuguses või ebasoovitavas tähenduses. Töös esitatud kümnest tähenduslaenust on viit laenu kasutatud ÕS-i järgi ebasoovitavas tähenduses.

Inglise keel on mitme tegevusala liiderkeel, muutes paratamatult ka eesti üldsõnavara ja terminoloogiat. Need mõjutused avalduvad ajakirjanduses, kus laenud tihtipeale

esmalt esinevad, sealt levivad need inimeste keelepruuki ja edasi sõnaraamatutesse. Teisest keelest võetud sõna on täielikult kodunenud, kui sõna on nii tuletuslikult produktiivne kui ka läbi teinud tähendusmuutuse. Kuna inglise keele mõju teistele keeltele, sh eesti keelele, on pidev ja aina kasvav, saab seda teemat uurida ja edasi arendada. Kui inglise mugandusi ja tsitaatsõnu ning nende kirjakuju on eesti keeles üsna detailselt uuritud, siis tähenduslaene vähem. Inglise keele mõjul lisatähenduse saanud ja nii sobivas kui ka ebasobivas tähenduses kasutatavaid sõnu võiks lähemalt uurida ka edaspidi.

Kirjandus

Materjali allikad¹

- „Mis kujuga me oleme?“ – IL 2012, suvi, 44
- „Like?“ – IL 2012, suvi, 58
- „Sametine rusikas“ – IL 2012, suvi, 84
- „Mis on parim muusikainstrument?“ – IL 2012, suvi, 92
- „Iseenda kuraator“ – IL 2012, suvi, 98
- „Tom Shone kinos“ – IL 2012, suvi, 102
- „Troopiline jook“ – IL 2012, suvi, 112
- „Tort ja lilled“ – IL 2012, suvi, 130
- „Neuronid või vaba tahe“ – IL 2012, kevad, 22
- „Tähestikusupp“ – IL 2012, kevad, 28
- „Roheline Ferrari“ – IL 2012, kevad, 40
- „Tagasipöörded täiskiirusel“ – IL 2012, kevad, 42
- „Mäng, vidin ja app“ – IL 2012, kevad, 43
- „Teemantkoerad“ – IL 2012, kevad, 44
- „Topeltmäng“ – IL 2012, kevad, 64
- „Kuidas oma muusikat hallata“ – IL 2012, kevad, 78
- „Tähenduskihid“ – IL 2012, kevad, 97

¹ Artikli pealkirjale järgneb väljaanne ja lehekülg. Kuna tegu on tõlgitud artiklitega, ei nimetata siin allikate juures artiklite autoreid. Materjali allikad on lühendatud järgmiselt: IL = Intelligent Life, NG = National Geographic, M = Maailm.

„Kingi mulle naeratus“ – IL 2012, kevad, 101
 „Hotellid hüpohondrikutele“ – IL 2012, kevad, 115
 „Oslo“ – IL 2012, kevad, 124
 „Mäng, lelu ja rakendus“ – IL 2011, talv, 18
 „Mrs. Beetoni imedemaal“ – IL 2011, talv, 20
 „Väikesed suured autod“ – IL 2011, talv, 28
 „Rahvas, need oleme meie“ – IL 2011, talv, 30
 „Musta varjundid ja värvid“ – IL 2011, talv, 34
 „Ühemehemäng“ – IL 2011, talv, 48
 „Halvim, mis võib juhtuda?“ – IL 2011, sügis, 11
 „Tegelikkuse ajalugu“ – IL 2011, sügis, 24
 „Kõnekad kleidid“ – IL 2011, sügis, 32
 „Ülisuured telerid“ – IL 2011, sügis, 36
 „Heas ja halvas“ – IL 2011, sügis, 40
 „K2 oht ja iha julmal mäel“ – NG 4/12, 22
 „Viimaks paistab valgus“ – NG 4/12, 72
 „East Side Story“ – NG 8/12, 44
 „Tiibeti kuld“ – NG 8/12, 66
 „Kuuba uus päev“ – NG 11/12, 40
 „Naastes Arkansase deltasse“ – NG 11/12, 114
 „Hääbuivad hääled“ – NG 7/12, 46
 „Vaatemängulised tormid“ – NG 7/12, 101
 „Kui nad vaid oskaksid rääkida“ – NG 7/12, 116
 „Arenev ja plahvatuslik“ – M 2007, 14
 „Kui kiidulaul vaibub“ – M 2007, 16
 „Paistab, nagu oleks see olnud eile“ – M 2007, 18
 „Karuohakas, roos ja nende liit“ – M 2007, 58

„Hu on poolel teel“ – M 2007, 64

„Reis tulevikku“ – M 2007, 71

„Ja pöördesse nad lähevad“ – M 2007, 75

„Kahanenud ootused“ – M 2007, 77

„Peagi teie lähemates kinodes (taas kord)“ – M 2007, 78

„Sõda, SMS ja Arsenal“ – M 2007, 86

„Maffia õitseag“ – M 2007, 90

„Kaheksajalapaketti?“ – M 2007, 118

„Tehnoloogiatitaanide vasturünnak“ – M 2007, 123

„Sarimõrvar internet“ – M 2007, 123

„Ära eira internetti“ – M 2007, 126

„Vihakobarad“ – M 2007, 138

„Suur teadus“ – M 2007, 145

„Ohtralt ka Brüsselile“ – M 2008, 33

„Räägime trendidest“ – M 2008, 34

„Chery-noppimine“ – M 2008, 65

„Uued eestvõitlejad“ – M 2008, 69

„Lahendades lahendamatu“ – M 2008, 79

„Õiged ja valed ennustused“ – M 2008, 88

„Kunstipärane tulevärk“ – M 2008, 91

„Otsitakse tööd aafriklastele“ – M 2008, 83

„Tasuta asjade ökonoomika“ – M 2008, 115

„Läheb kergemaks“ – M 2008, 118

„Hiinas napib inimesi“ – M 2008, 122

„Hea žargooni juhend“ – M 2008, 128

„Täiesti uus dimensioon“ – M 2008, 142

„Jagamise ohud“ – M 2008, 19

„Muutuste ootuses“ – M 2009, 41

„Head aega, Guantanamo“ – M 2009, 42

„Kiirusta, Murray-Darling“ – M 2009, 54

„Maaailma üles ostes“ – M 2009, 57

„Hinna-kvaliteedi suhe“ – M 2009, 89

„Ninapidi veetud“ – M 2009, 91

„Palju õnne, Barbie“ – M 2009, 91

„Vana Andrus saab veidi raha“ – M 2009, 93

„Asi on Angelas“ – M 2013, 12

„Maailm rügab“ – M 2013, 14

„Hiiglaste tagasitulek“ – M 2013, 15

„Kristlus teelahkmel“ – M 2013, 17

„Maailm on paksuks läinud“ – M 2013, 18

„Merkel ja Saksamaa dilemma“ – M 2013, 39

„Lõhenenud Venemaa“ – M 2013, 45

„Meediapinged“ – M 2013, 48

„Päikesekiired tungivad läbi“ – M 2013, 49

„Kaljuäärelt tagasi“ – M 2013, 53

„Kas Hiina on nunnu?“ – M 2013, 59

„Pakistan ja Bangladesh teevad ajalugu“ – M 2013, 62

„Teie käik, härra Xi“ – M 2013, 69

„Huang jääb“ – M 2013, 70

„Al-Qaeda haarab alasid“ – M 2013, 75

„Linnaandmete arheoloogia“ – M 2013, 79

„Järgmisena tegeleme vastsündinutega“ – M 2013, 82

„Soojenemine“ – M 2013, 83

„Ühendatud ja juhtmeta“ – M 2013, 99

- „Lihtsalt otsi ja sa leiad“ – M 2013, 100
- „Sõda soojade kohtade pärast“ – M 2013, 101
- „Tootes tulevikku“ – M 2013, 102
- „Digitaalselt nagu peeglist“ – M 2013, 106
- „Barbarid valguse käes“ – M 2013, 114
- „Tunne oma neutriinosid“ – M 2013, 118
- „Tere tulemast asinternetti“ – M 2013, 120
- „Bowie kaudu Vermeerini“ – M 2013, 127

Sekundaarkirjandus

Catford, John Cunnison 1967. A Linguistic Theory of Translation: an Essay in Applied Linguistics. Oxford: Oxford University Press.

EKG = Erelt, M., R. Kasik, H. Metslang, H. Rajandi, K. Ross, H. Saari, K. Tael, S. Vare 1995. Eesti keele grammatika I. Morfoloogia. Sõnamoodustus. Tallinn: Eesti TA Keele ja Kirjanduse Instituut.

EKK = Erelt, Mati, Tiiu Erelt, Kristiina Ross 2007. Eesti keele käsiraamat. Kolmas, täiendatud trükk. Tallinn: Eesti Keele Sihtasutus.

Erelt, Tiiu 2000. Test ja testima. – Keelenõuanne soovitab 2. Koost. ja toim. Tiiu Erelt, Maire Raadik. Tallinn: Eesti Keele Sihtasutus, 32–35.

Erelt, Tiiu 2004. Need rasked võõrsõnad. – Keelenõuanne soovitab 3. Koost. ja toim. Maire Raadik. Tallinn: Eesti Keele Sihtasutus, 123–132.

Gottlieb, Henrik 2005. Anglicisms and Translation. – In and Out of English: For Better, For Worse? Eds. Gunilla Aderman, Margaret Rogers. Great Britain: Cromwell Press Ltd, 161–184.

Gottlieb, Henrik 2006. Linguistic Influence. – Encyclopedia of Language & Linguistics. Second edition. Ed. Keith Brown. Amsterdam: Elsevier, 196–206; <http://www.sciencedirect.com.ezproxy.utlib.ee/science/article/pii/B0080448542044552> #. Vaadatud 13.05.2013.

Hausenberg, Anu-Reet 2009. Kuhu lähed, eesti keel? Sõnavara muutumine jätkub. – Keel ja Kirjandus 4, 249–259.

Hennoste, Tiit 2000. Allkeeled. – Eesti keele allkeeled. Tartu ülikooli eesti keele õppetooli toimetised 16. Tartu: Tartu Ülikooli Kirjastus, 9–56.

Jeffries, Lesley 2006. Discovering Language. The Structure of Modern English. New York: Palgrave Macmillan.

- Jõgi, Aino 1971a.** Inglise laenude häälik- ja kirjakuju mугanemine. – Keel ja Kirjandus 2, 80–84.
- Jõgi, Aino 1971b.** Inglise laensõnade morfoloogilisest mугanemisest eesti keeles. – Linguistica III. Tartu: Tartu Riiklik Ülikool, 5–18.
- Jõgi, Aino 1989.** Inglise keele mõjust väliseesti ilukirjanduse sõnavarale ja keelekasutusele. – Keel ja Kirjandus 11, 649–656.
- Kasik, Reet 2003.** Eesti kirjakeele kasutusvaldkondade seisundi uuringud. – Ajakirjanduskeel. Tallinna Pedagoogikaülikooli Eesti filoloogia osakonna toimetised 4. Tallinn: TPÜ Kirjastus, 118–149.
- Kasik, Reet 2004.** Muutuv meedia – muutuv keel. – Oma Keel 2, 5–14.
- Kasik, Reet 2009a.** Eesti keele sõnatuletus. Kolmas, parandatud trükk. Tartu: Tartu Ülikooli Kirjastus.
- Kasik, Reet 2009b.** Meediakeele reguleerimisest. – Sirp 9. okt., nr 37; http://www.sirp.ee/index.php?option=com_content&view=article&id=9531:meediakeele-reguleerimisest&catid=18:varamu&Itemid=15&issue=3270. Vaadatud 14.05.2013.
- Kasik, Reet 2012.** Nulltuletus ja konversioon eesti keeles. – Keel ja Kirjandus 11, 793–806.
- Katamba, Francis 2005.** English Words. Structure, History, Usage. Second edition. London: Routledge.
- Kerge, Krista 2000.** Kirjakeel ja igapäevakeel. – Eesti keele allkeeled. Tartu ülikooli eesti keele õppetooli toimetised 16. Tartu: Tartu Ülikooli Kirjastus, 75–111.
- Kooli, Rain 2009.** Mis meeles, see veebis. – Sirp, Keele Infoleht, 11. dets., nr 47; http://www.sirp.ee/index.php?option=com_content&view=article&id=9913:mis-meeles-see-veebis-&catid=11:varia&Itemid=16&issue=3279. Vaadatud 14.05.2013.
- Kull, Rein 2000.** Kirjakeel, oskuskeel, üldkeel. Tallinn: Eesti Keele Sihtasutus.
- Leemets, Tiina 1996.** Uuemaid inglise laene. – Keelenõuanne soovitab. Toim. T. Ereht, M. Raadik. Tallinn: Eesti Keele Sihtasutus, 35–41.
- Leemets, Tiina 2000.** Inglise-eesti pisisõnastik. – Keelenõuanne soovitab. Koost. ja toim. T. Ereht, M. Raadik. Tallinn: Eesti Keele Sihtasutus, 39–41.
- Leemets, Tiina 2003.** Inglise laenud sajandivahetuse eesti keeles. – Keel ja Kirjandus 8, 571–584.

- Leemets, Tiina 2004a.** Mullivann, peenema nimega *jaccusi*. – Keelenõuanne soovitab 3. Koost. ja toim. Maire Raadik. Tallinn: Eesti Keele Sihtasutus, 55–61.
- Leemets, Tiina 2004b.** Valik inglise jm võõrkeelsete sõnade vasteid korduvate keelenõuküsimuste ja -vastuste hulgast. – Keelenõuanne soovitab 3. Koost. ja toim. M. Raadik. Tallinn: Eesti Keele Sihtasutus, 62–64.
- Leemets, Tiina 2008.** Valik inglise sõnade vasteid. – Keelenõuanne soovitab 4. Koost. ja toim. M. Raadik. Tallinn: Eesti Keele Sihtasutus, 39–42.
- Leemets, Tiina 2011.** Võõrmõjud võõrsõnavaras. – Õiguskeel. Justiitsministeerium. Tallinn: Eesti Keele Sihtasutus, 63–67.
- Leemets, Tiina 2012.** Inglise laenud ja eesti semantika. – Sõnaga mõeldud mõte. Pühendusteos Tiiu Eretille 20. aprillil 2012. Eesti keele instituudi toimetised 14. Tallinn: Eesti Keele Sihtasutus, 76–90.
- Liivaku, Uno 2000.** Õigus ja Keel. Temaatiline valik Õiguskeeles aastatel 1995–1999 ilmunud kirjutistest. – Tõlkimise põhimõtted. Koost. E. Silvet, A. Vettik. Tallinn: Juura Õigusteabe AS, 163–167.
- Liiv, Suliko 2001.** Kuul server ruulib: mõtteid ka 1999. a ÕS-i kohta. – Keel ja Kirjandus 6, 424–426.
- Mereste, Uno 1999.** Olla avatud, ent mitte allaheitlik! Sõnavõtt 9. mail 1999 Väike-Maarjas F. J. Wiedemanni keeleauhinna kätteandmisel. – Keel ja Kirjandus 7, 490–492.
- Munday, Jeremy 2008.** Introducing Translation Studies: Theories and Applications. Second Edition. New York: Routledge.
- Onsyko, Alexander 2004.** Anglicisms in German: from Iniquitous to Ubiquitous? – English Today. Vol. 20, issue 01. Ed. by C. Upton. Cambridge: Cambridge University Press, 59–64.
- Raadik, Maire 2008.** Võõrad võõrsõnad. – Keelenõuanne soovitab 4. Koost. ja toim. M. Raadik. Tallinn: Eesti Keele Sihtasutus, 43–63.
- Sang, Joel 2009.** Valehäire? Häire lõpp?. – Keel ja Kirjandus 12, 941–943.
- Silk, Toomas 2006.** Anglitsismid ja emakeel. – Keelekaitsja: Eesti Keele Kaitse Ühingu kogumik 6. Toim. Reet Vääri. Tartu, 41–48.

Sulbi, Raul 2009. Uus keeleseadus ajakirjanduskeelt reguleerima ei hakka. – Postimees 28. sept.; <http://www.postimees.ee/169100/uus-keeleseadus-ajakirjanduskeelt-reguleerima-ei-hakka/>. Vaadatud 14.05.2013.

Suur inglise-eesti seletav sõnaraamat 2011. Advanced Password koos eesti-inglise sõnastik-indeksiga. Toim. Piret Bossack. I köide, A–O. Tallinn: TEA Kirjastus.

Suur inglise-eesti seletav sõnaraamat 2011. Advanced Password koos eesti-inglise sõnastik-indeksiga. Toim. Piret Bossack. II köide, P–Z. Tallinn: TEA Kirjastus.

Velliste, Trivimi 2012. Meil on kohustus esivanemate vastu. – Sirp 30. aug., nr 32; http://www.sirp.ee/index.php?option=com_content&view=article&id=15629:meil-on-kohustus-esivanemate-vastu&catid=18:varamu&Itemid=15&issue=3406. Vaadatud 14.05.2013.

Vihalemm Peeter, Marju Lauristin 2004. Trükisõna ja lugejaskond. – Meediasüsteem ja meediakasutus Eestis 1965–2004. Tartu ülikooli ajakirjanduse ja kommunikatsiooni osakond. Tartu: Tartu Ülikooli Kirjastus, 61–91.

VL = Võõrsõnade leksikon 2012. Koost. Eduard Vääri, Richard Kleis, Johannes Silvet, Tiina Paet ja Tuuli Rehema. Peatoimetaja Tiina Paet. 8., põhjalikult ümber töötatud trükk. Eesti Keele Instituut, Kirjastus Valgus.

ÕS 2006 = Eesti Õigekeelsussõnaraamat ÕS 2006. Toim. Tiiu Erelt. Koost. Tiiu Erelt, Tiina Leemets, Sirje Mäearu, Maire Raadik. Tallinn: Eesti Keele Sihtasutus.

The lexical influence of the English language in journals translated into Estonian.

Summary

This Bachelor's thesis explores various Anglicisms in Estonian journals that have been translated from English. English borrowings are collected from three translated journals – *National Geographic*, *Intelligent Life* and *The World in*; four issues are randomly chosen from every journal. *National Geographic* is a popular science journal, *Intelligent Life* a lifestyle and culture magazine and *The World in* makes political, technical and other predictions about the upcoming year.

The aim of the thesis is to present and analyse three types of loanwords in Estonian: naturalised loans, not naturalised loans and also international words the meanings of which have changed due to the semantic influence of the English language on Estonian. This research will show what types of English loanwords are more commonly used in journals translated from English into Estonian, how these words are spelled, how these words have integrated into Estonian both orthographically and morphologically, and how English has been the source for semantic loans. All examples are presented with their English equivalents taken from the same journals in English.

The first part of the research analysis presents the naturalised and non-naturalised English loanwords in ten groups based on their meanings, for example *Techonolgy*, *Society*, *Economics*, etc. Groups like *Information Technology* and *Technology* have the highest number of loanwords. This division also shows that there are many more naturalised lexical items than non-naturalised items, but both types are given in all ten groups. Non-naturalised items dominate in the group *Music, film and theatre*, but groups *Society*, *Food*, *Sport* and *Persons and Occupations* have only one non-naturalised example word.

The orthographical and morphological structure of naturalised and non-naturalised loans is examined in the thesis's second part of analysis. Non-naturalised loans must

always be written in italics in Estonian but this appeared to be the most common mistake involving them. There are 43 non-naturalised items, 21 of those are different compound words that include two Anglicisms, an Anglicism and a borrowed foreign word or an Anglicism and a native word. Compounds made of two Anglicisms were most common (11) and compounds including a native word were least (5) presented. Most of these non-naturalised lexical items appeared in the journal *Intelligent Life* (25). There were 13 in *The World in* and 5 in *National Geographic*. A lot of the non-naturalised borrowings that appeared in these journals have neither naturalised in Estonian nor has an Estonian equivalent, which is probably why these words are used in this form in text and have not been translated. Still, there were lexemes that have already been naturalised in Estonian but were also used in their non-naturalised form.

Most of the naturalised items are rather old and have been in the Estonian language since the 1990s. These dominate in semantic groups like *Music, film and theatre, Sport, Persons and Occupations*, etc. where fewer new lexical items have come from English. Most borrowings are nouns; there are 16 verbs and 8 adjectives. There are 20 naturalised compounds which are presented in table 2. Many naturalised items contain an English deverbal and denominal suffix, such as *-er*, *-ing* and *-ist*. The most common of those was the suffix *-er* in instrument nouns and performers of actions. Some naturalised words have been formed as a result of linguistic creativity; therefore these do not occur in Estonian dictionaries, so journalism can be the source for such new loans.

There are 10 international words collected from the journals and presented with example sentences from the articles. These words have been used in Estonian with expanded meanings. The semantic loans are analysed based on an Estonian orthographic dictionary, an English-Estonian dictionary and an Estonian dictionary of foreign words. Five words among these carry a meaning that is not suitable in the Estonian language. However, the dictionaries present different information – the orthographic one presents the incorrect use of meaning, whereas the dictionary of foreign words usually does not. The 10 semantic loans show a tendency where a specific meaning of a word gets broader and the word then becomes part of the general vocabulary. However, the

English language often changes the meaning of Estonian words, making them vague or even confusing.

The influence of English on world languages is not a passing effect but rather a growing tendency. English changes the vocabulary of other languages because it is a source language of many new words connected to various areas of life. These words can be used in their original and non-natural form or they may develop in the target language and become naturalised lexical items. Semantic loans as another type of loanwords are not as evident in the language as the previously mentioned ones but the growing influence of English brings along meanings that these international words possess in English. All the loan types presented in this thesis can be examined more thoroughly in the future.

Lisa 1. Tsitaatsõnade esinemus sõnaraamatutes

Artiklites esinenud tsitaatsõnad	„Suur inglise-eesti seletava sõnaraamatu“ (2011) kirjakuju, seletus ja eesti vaste	„Võõrsõnade leksikoni“ (2012) seletus ja kirjakuju	ÕS-i (2006; internetiväljaanne) seletus ja kirjakuju
<i>art-rock</i> (adj)	–	–	–
<i>app</i> (n)	– (application – 4. a particular computer programme – <u>rakendus</u>)	–	–
<i>bed&breakfast</i> (n)	(bed and breakfast; B and B; B&B; b and b) a bedroom and breakfast for paying guests in a small hotel, private house, etc. <u>õõmaja</u> <u>hommikusöögiga</u>	–	–
<i>beatles</i> (n)	–	– mugandus <i>biitlid</i> (ingl pñ <i>The Beatles</i>) 1960. a loodud Inglise kitarri- ja lauluansambel The Beatles	– mugandus <i>biitel</i> – bändi The Beatles liige
<i>catwalk</i> (n)	2. (Am also runway) a raised path on which models walk in a fashion show. <u>catwalk</u> ; <u>moelava</u>	moelava; modellide lavalkäimine, rõivaste esitlemine	–
<i>comeback</i> (n)	to regain the success or popularity that you had before. <u>tagasitulek</u> ; <u>comeback</u>	tagasitulek, taasilmumine (tegevusse, avalikkusesse)	tagasipöördumine avalikkusesse, nt lavale, tippporti

<i>comfort-</i> (n)	1. being at ease; what you feel when you are physically relaxed. <u>mugavus</u> 2. freedom from need. <u>mugavus; lahendus</u>	– mugandus <i>komfort</i> – mugavus, mugav ning mõnus kodune olustik v sisseseade	– mugandus <i>komfort</i> – mugavus
<i>dotcom</i> (n)	(<i>dot.com, dot-com</i>) a dotcom company does its business through the Internet (called „e-commerce“) <u>netifirma</u> ;	–	–
<i>frisbee</i> (n)	<i>Frisbee</i> – a kind of plastic plate that players throw and catch. <u>lendav taldrik</u>	võistkondlik mäng plasttaldrikuga	taldrikulennutamine; lendav taldrik. Kaubamärk: <i>Frisbee</i>
<i>ghettoblaster</i> (n)	<i>ghetto blaster</i> – a large radio and cassette player with a loudspeaker at each end and carried around (usually on the shoulder), that plays very loud music <u>lustikummut</u> ; <u>kaasaskantav</u> <u>raadiomakk</u>	– mugandus <i>geto</i> – rassilise kuuluvuse, usundi vm alusel diskrimineeritud elanike eraldatud linnaosa)	– mugandus <i>geto</i>
<i>ground zero</i> (n)	–	–	–
<i>home rule</i> (n)	<i>Home Rule</i> – full or partial autonomy; self-government (not including rights and duties of the central government); <u>autonoomia</u> ; <u>kohalik</u> <u>omavalitsus</u>	<i>home-rule</i> – omavalitsus, liri kodanluse programm kauaaegses võitluses omavalitsuse saavutamiseks (Briti impeeriumi koosseisus)	–

<i>indie</i> (n, adj)	1. independent; an independent, small company, probably non-profit making or non-commercial. <u>sõltumatu</u> 2. (music) pop music that is not part of the mainstream. <u>indi-</u>	(lüh sõnast <i>independent</i> – sõltumatu) hrl väikese, sõltumatu filmikompanii v helistuudio kohta; ka neid toodetud väikese eelarvega filmi v muusika kohta;	sõltumatu
<i>jazz</i> (n)	a type of music – <u>džäss</u>	– mugandus <i>džäss</i> (-muusika, -bänd) nüüdismuusika liik	– mugandus <i>džäss</i> (-muusika) kerge muusika žanr
<i>Lycra</i> (n)	–	– mugandus <i>lükra</i> – stretškiud või -kangas kergest polüuretaanist	– mugandus <i>lükra</i> – sünteeskiud <i>Lycra</i>
<i>on-demand</i> (adj)	<i>on demand</i> – when you ask for or want it; <u>nõudmisel</u>	–	–
<i>online</i> (adj, adv), <i>online-</i>	connected to the internet or to a central computer system; not offline. <u>onlain</u> ; <u>võrgu-</u> ; <u>interneti-</u> ; <u>sidus-</u>	sidus-, <i>online</i> andmevõrku ühendatud, pideva andmevahetusega; reaalaaja-; olukord, kus arvuti v muu seade on sisse lülitatud ja ühendatud teistega	<i>on-line</i> ; sidus-
<i>podcast</i> (n)	(<i>computers</i>) a digital entertainment file or radio broadcast that is downloaded from the Internet. <u>taskuhääling</u> ; <u>taskuhäälingusaade</u>	–	–
<i>private equity</i> (n)	–	–	–
<i>rock</i> (n)	(ka <i>rock music</i>) <u>rokk</u>	(vt <i>rokk</i>) – rokkmuusika, levimuusika liik	(vt <i>rokk</i>) – muusikastiil ja tants

<i>rock'n'roll</i> (n)	(ka <i>rock and roll</i>) a type of popular music that combines rhythm-and-blues with country-and-western. <u>rock'n'roll</u>	tempokas punkteeritud rütmiga 4/4-taktimõõdus improvisatsiooniline seltskonnatants; 1950ndatel USA-s tekkinud muusikastiil	–
<i>sherry</i> (n)	a string, sweet or dry, red/yellow wine. <u>šerri</u> ; <u>heres</u>	– mugandus <i>šerri</i> , heres – Andaluusia aperitiivvein	– mugandus <i>šerri</i> – heres
<i>show</i> (n)	1. a public performance on the stage, radio, TV, etc. <u>etendus</u> ; <u>vaatemäng</u> 2. an exhibition of art, flowers, etc. <u>näitus</u> 3. a display of feelings or intentions. <u>näitamine</u> ; <u>demonstratsioon</u>	(ka sõu) vaatemäng, vaadend, meelelahutuslik etendus teatris, televisioonis, restoranis, kabarees jm	sõu, vaadend, muusikat sisaldav meelelahutuslik vaatemäng
<i>shuffle</i> (n, v)	2. (n) mixing playing cards. <u>kaartide segamine</u> 3. (v) to mix and so change the order of the playing cards in a deck. <u>segama</u> 4. (v) to move papers, pens, etc. into different positions. <u>nihutama</u> ; <u>asukohta muutma</u>	(n) punkteeritud rütm, mida tunnetatakse trioolina, noodikirjas tavaliselt ei peegeldu; levinud esituslaad nii džässis, kantris kui ka rokis	–
<i>soft end</i> (n)	–	–	–
<i>soundtrack</i> (n)	1. the speech, music and sound effects of a movie/film that are synchronized with the Picture. <u>heliriba</u> 2. the musical accompaniment of a film/movie. <u>filmimuusika</u>	optiline helirada filmilindil; filmi v videomängu helitaust, filmimuusika eraldi kandjal	heliriba (filmil); filmimuusika (koos dialoogidega omaette välja antuna)
<i>stop-start</i> (adj)	–	–	–

<i>supercell</i> (n)	–	–	–
<i>zombie, zombi</i> (n)	<i>zombie</i> – ‘the living dead’; someone who moves very slowly and seems to be unaware of anything around him; <u>zombi; elav surnu</u>	(zombi, <i>zombie</i>) Kesk-Am neegrite folklooris: nõiaväel elluäratatud surnu; PILTL inimrobot, tuim v tahtetu inimene	nõiaväel elluäratatud laip
<i>Unfriend</i> (v)	– <i>friend</i> (v) (<i>computers</i>) to accept someone on your virtual social network, e.g Facebook or Twitter. <u>sõbraks võtma</u>	–	–
<i>vintage, vintage-</i> (adj, n)	Adj 1. vintage champagne or wine is old and of very good quality. <u>kõrge kvaliteediga; vanemast aastakäigust</u> 3. classic; someone’s best; the best of its kind. <u>klassikaline parim</u> n 2 the year(s) when a particular type of thing was made. <u>aastakäik</u>	1. viinamarjade korjearasta; veini aastakäik, margivein 2. väärtustatud vana ese (nt auto, rõivas)	–

Lisa 2. Analüüsitud laused

- 1) On järgmine nädal ja ma räägin William Banks-Blaney'ga, samanimelise vaoshoitud esiküljega vintage-rõivaste poe omanikuga Marylebone'is Londonis. (*vintage-clothing*)
- 2) Rockitibi stiil, näiteks...ma kannaksin selle välja, aga mitte eriti hästi. (*rock-chick*)
- 3) Esmalt oli Friendster, flirdi-ja-unusta veebileht 2000ndate esimesel poole. (*flirt-and-forget, web page*)
- 4) Twitter oma mikroblogindusega võiks olla Facebooki otsene konkurent. (*micro-blogging*)
- 5) Sõprade nimekirjast maha võtta ehk unfriendida. (*to Unfriend*)
- 6) Google muutis interneti navigeeritavaks. (*internet, navigable*)
- 7) Laikige seda või mitte. (*like*)
- 8) „Hullud romantikutest rock-ansamblite liikmed organiseerisid viimase katse sõda ära hoida.“ (*rock groups*)
- 9) Orkestris on neid 14-15, rockbändis kolm või neli. (*rock bands*)
- 10) Kuid klaveri jätkuv kasutamine rock- ja jazz-muusikas näitab, et sellel pillil on ikka veel arengupotentsiaali. (*rock and jazz music*)
- 11) Sõber saatis mulle videolingi Botswana naisest, kes turuplatsi ääres musitseerib. (*videolink*)
- 12) Popmuusikas olid need üsna viljakad aastad. (*pop music*)
- 13) Sellistel hetkedel nagu see, saab laulust elu soundtrack. (*soundtrack*)
- 14) Tema arvates voolis Rodin „biifsteeki“ – ehk siis töötas dekadentlikul renessansist pärit moel, mis pööras liigset tähelepanu virtuoossele muskulatuuri ja lihasmassi tabamisele. (*beefsteak*)
- 15) Tegelikult on Ryan Goslingud liialt hõivatud indie-kuulsuse otsimisega, et vaevuda puna-siniseid retuuse jalga tõmbama. (*indie cred*)
- 16) Märkan, et kõigil on teatav zombipilk: silmad pärani, aukus, fokuseerimata vaatega. (*zombie stare*)
- 17) Jõuan sillani ja peatun pildistama, kui minust möödub hipilik kutt ja ütleb: Hei! (*hippyish*)

- 18) Sebastiao esimene Daime kogukond muutus kindlaks punktiks 1970ndate hipide liikumisteedel ning meelitas rändureid teistest Brasiilia osadest ja isegi välismaalt. (*hippies*)
- 19) Mees, kes selle serveerib, võiks olla baarmen härrasmeeste klubis. (*barman, club*)
- 20) Tuleb tunnistada, et see olin mina, kes tuli lagedale meie tutvusringkonnas palju järgimist leidnud säästunipiga asendada DJ iPodi ja kodus koostatud pleilistiga. (*DJ, playlist*)
- 21) Diagnostilised riistapuud nagu fMRI- ja PET-skännerid, mis lasevad piiluda ajusse nii, et see on elus ja tegutseb, on innustanud mõnesid närviteadlasi mõtlema, et nad võivad ajupiltide värvikatelt kujutistelt leida moraalse vastutustunde asukoha, armastuse peidupaiga ja mida kõike veel. (*PET scanners*)
- 22) Seda tasub meeles pidada järgmisel korral, kui loete ajuskaneerimise uuringust, mis väidetavasti paljastab, mis ja kuidas me teeme seda, mida me teeme. (*a brain-scan study*)
- 23) Kahtlemata paranevad aja jooksul nii ajuskaneeringud kui ka meie võime neid tõlgendada. (*brain scanners*)
- 24) „Nimed, nagu „Marcus Wareing Berkeley’s“, või „Gordon Ramsay Claridge’s“ toimivad nagu lühikesed pressiteated – neis sisaldub peakoka nimi ja restorani asukoht. (*press-releases*)
- 25) Ent kui Bond on oma rassismis ja snoobismis lihtsakoeline ning rõõmutu, siis M-i sihtmärgid on meeldivalt ootamatud. (*snobbery*)
- 26) Ovieda eriliseks uhkuseasjaks on sari vintage-veine Argentina parimatest markidest. (*vintages*)
- 27) Kõigepealt pöörate *manettino*, ehk roolil asuva nupu comfort-asendist sport-asendisse. (*from comfort to sport*)
- 28) Stop-start tehnoloogia pole uus, vähemasti mitte majanduslikult mõtlevates autodes. (*stop-start technology*)
- 29) Kohalikus restoranis, mille sissekäigu juures seisab Ferrari V12 mootor, asub suur foto Enzo Ferrarit 1975. aastal, päikseprillid harjumuspäraselt ees, seltsiks samal aastal oma esimese Vormel 1 meistritiitli võitnud noor Niki Lauda ja toona võidusõidumäenedžerina tegutsenud Luca di Montezemolo. (*racing manager*)
- 30) Naasev staar tagab meediakajastuse. (*star, media coverage*)
- 31) Meeskond vajab sponsoreid, kes ihaldavad rambivalgust. (*sponsors*)
- 32) Jabbakam, millel pole mingit sugulust teolaadse mafioosnikuga filmist „Jedi tagasitulek“, on üks ebatavalist sorti veebikaamera. (*webcam*)
- 33) Uusimad nutitelefonid suudavad võistelda sihi-ja-klõpsuta fotoaparaatidega ning võimaldavad ka pilte töödelda, näiteks lisada neile vintage-filmilikku koloriiti, jäljendada nihutatava objektiivi kasutamist ning korrigeerida kontrasti ja värve. (*vintage-film look*)
- 34) Kõigist arvukatest uutest fototöötlus-appidest on parimaks Snapseed, milles on lai valik efektne ja nutikas puutepõhine liides: efekti intensiivsuse reguleerimiseks tuleb libistada sõrme vasakult paremale ning täpsema lihvimise jaoks võib liigutada reguleerimispunkte. (*photo-editing apps*)

- 35) Ja hip-hopi võidukäik on kahel viimasel aastakümnel asetanud kalliskividega üle külvatud mehe popiredeli tippu. (*hip-hop, pop ladder*)
- 36) Minu tviiit saadeti edasi mitmele tuhandele inimesele; minuga võttis ühendust üksnes käputäis. (*tweet*)
- 37) Ma ei tahaks neid, kes vaevusid vastama, üldistada, aga märgin, et mitmed nimetasid end ulmehuvilisteks, üks „erariides punkfilosoofiks“ ja veel üks reikitajaks. („*punk philosopher*”)
- 38) Publik naerab ja Blanchett jätkab samas vaimus, saades esimese minutiga veel neli naerupahvakut ning viienda selle eest, kui lopsakal moel ta läheb drinki tooma. (*drink*)
- 39) Ja siis on veel kogu teie digitaalne muusika – teie iPodi sisu ja ka lõputu valik, mis ootab võrgus klikkimist. (*to be clicked on*)
- 40) Kuna ma olin teadlik, et erinevad tehnoloogiad tekitavad erinevaid tundeid ja koguni mõtestavad meie suhet muusikaga, hakkasin neid kõiki katsetama, alates vinüülidest ja CDdest kuni MP3de ja muusika võrgus kuulamiseni. (*CD, MP3*)
- 41) Mina isiklikult ei saaks loobuda 1979. a ehtsast Technicsi tuunerist/võimust ja samal ajal ostetud suurtest Kefi kõlaritest, kuid nad võtavad tõesti ruumi. (*tuner*)
- 42) Kui ma piirasin end terveks nädalaks vaid CDdega, rabas mind miski, mida öelnud 1980ndate art-rocki bändi Pere Ubu liige David Thomas, kes on „väärtustatud muusika“ eest võitleja. (*art-rock*)
- 43) Meie köögis on endiselt olemas vana ghettoblaster CD-mängijaga ning me kasutame seda aeg-ajalt. (*ghetto-blaster, CD player*)
- 44) Mulle meeldis seadme juures kõige rohkem juhusliku esituse funktsioon, mis meenutab iPodi shuffle-funktsiooni. (*shuffle function*)
- 45) Veebiguru Kevin Kelly väidab, et „jagamine on praeguse maailma peamiseks tegusõnaks“. (*web guru*)
- 46) Neid inimesi võib kohata iga päev supermarketis või Ashmoleanis jalutamas. (*supermarket*)
- 47) Vähesed palad koosnevad niisugust särtsust ja pulbitsemisest, nagu see lugu 1956. aastast, kui rock'n'roll sai tuule tiibadesse – nüüdseks 56 aastat tagasi. (*rock'n'roll*)
- 48) Crimi loole järgneb pahvakas väljakutsuvat, lohmakat rokki ning Jack White soovitab meil oma probleemid puruks rebida ja „olla nagu orav“. (*rock'n'roll*)
- 49) Louis Prima, jätsuka, svingiva, trompetit mängiva lõõritaja juures, kes tutvustas ameerika poplaule kõikvõimalikke itaaliapärasusi, on alati midagi nakkavat. (*swinging, popsongs*)
- 50) Ian Jack Kinos Kohtunik on gei ja lapsehoidja rassist. (*gay*)
- 51) Enamikul 49st villast ja sviidist on privaatbasseinid, milles saab pärast ravi taastuda. (*suite*)
- 52) DeLillos, üks Norra rokkansambel, lõi sellest väljendist isegi laulu, kus kõlavad sõnad: „...on eraldi planeet“. (*rock band*)

- 53) Võib-olla on asi selles, et mäng pakub eskapistlikku võimalust tegeleda millegagi, mis tegelikkuses tekitab kohutava segaduse. (*escapism*)
- 54) Iga raund kestab minuti või kaks, mis sobib suurepäraselt aja surnukslöömiseks näiteks rongi oodates. (*round*)
- 55) See imeline tekstuur läheks kaduma, kui viktoriaanlik käsitusviis asendada tänapäevase kombega kasutada blenderit. (*Victorian, blender*)
- 56) Kui sa suudad elada ilma kuningliku istumisasendita, leidub ka väiksemates autodes luksusautodele omast eksklusiivsust ja brändiväärtust. (*brand values*)
- 57) Nagu näiteks The Who fännid vastu lukustatud uksi või Liverpooli toetajad vastu staadionipiirdeid. (*fans*)
- 58) AIDSi surnud Inglise reisikirjanik Bruce Chatwin püüdis seda seletada, oletades, et ööpimeduse varjus pidas meile jahti tundmatu olevus. (*AIDS*)
- 59) „Andy maalis alati tuntud asju,“ räägib kunstnik Michael Craig-Martin, „olgu selleks siis Liz Taylor või kokakoola pudel.“ (*Coke*)
- 60) On koguni väidetud – ehkki ka vastu väidetud –, et neid kunstnikke rahastas ja promos CIA, esitledes neid vabaduse saadikutena. (*promoted*)
- 61) Aplus on New Yorgi ärikvartalites hinnas...eriti, kui sööte steiki. (*steak*)
- 62) Pluss isiklik treener randmel. (*trainer*)
- 63) Keenia insenerid, kes on maailmas ühed innovatiivsemad, loovad nutitelefonidele appe, millega ka kõige kaugemates maanurkades teha kättesaadavaks arstiabi ja pangateenused. (*apps*)
- 64) Siin tulevad mängu kõik need hiirekaamerad, 3D-kaamerad ja minihelikopterite küljes ripuvad güroskoopidega võttesüsteemid, millega on tehtud hämmastavad lähivõtted Arktika jääkarudest. (*3D cams*)
- 65) Ideaalik Versace'i mustast siidist ja lycrast kest, mida Liz Hurley kandis 1994. aastal filmi „Neli pulma ja üks matus“ esilinastusel. (*lycra*)
- 66) Plasmaekraanid on lühemas perspektiivis LED-ekraanidest odavamad, kuid kasutavad kaks korda rohkem elektrit ega kesta nii kaua. (*LED*)
- 67) Võis teha paadisõidu kanalil, tellida grafiti-kunstnikult T-särgi, süüa kohalik peakoka „kureeritud“ makrelli tšipsidega või siis lihtsalt jõepraami pardal kasutatud raamatuid lapata. (*chips*)
- 68) Võis kuulata folkbände ja luuletajaid ning jälgida, kuidas tühi valge sein muutub hiiglaslikuks seinavaibaks, mille värvilistesse vinjettidesse kunstnikemeeskond talletab nädalavahetuse menu. (*folk bands*)
- 69) Kuid Guardian valitses ainult selles osas, mida ajakirjanikud kutsuvad „soft end“ – pehmed lood. (*soft end*)

- 70) Sel ajal, kui teised ajalehed piidlesid veebi kahtlusega, sukeldus Guardian varakult netti (1995), eksperimenteeris laialt, oli üks blogimise pioneere, haaras oma veergudele kodanikuajakirjanduse, sai meistriks pildimaterjali ajagraafikute ja interaktiivse graafika alal. (*blogging*)
- 71) Guardianil on umbes 67 miljonit brausijat kuus ja see number kasvab endiselt aastas 60-70%. (*browsers*)
- 72) Pole midagi parata, et reakuulutused kolisid online'i spetsiaalsetele saitidele. (*online, website*)
- 73) Ning kas leht ei hinda üle online-kommentaaride tähtsust, mis on harva pooltki nii hästi kirjutatud kui lugu ise. (*online comments*)
- 74) New York Timesis öeldakse, et tüüpiline paberlehe lugeja kulutab ajalehe seltsis pool tundi, samas tüüpiline online-külastus kestab pool minutit. (*online visit*)
- 75) Kui Rusbridger parasjagu ei toimetata, ei tviidi, ei käivita veebikülgi, ei juhenda uurivat ajakirjandust ega seisa avatud ajakirjanduse kaitsel, siis mängiv ta klaverit. (*tweeting, websites*)
- 76) Külgskaneeerigu ja mitmekiirelise sonariga ning suure eraldusvõimega, sekundis tuhandeid ülesvõtteid tegevate optiliste kaameratega robotid kammisid ala läbi nagu muruniidukid, liikudes edasi-tagasi mööda 5x8 kilomeetri suurust ala Atlandi ookeani põhjas. (*side-scan, sonar, camera*)
- 77) Miks ergutab ta meie kujutlusvõimet nagu Pearl Harbor, New Yorgi Maaailma Kaubanduskeskuse ground zero ning veel mõned pühaks peetavad õnnetuspaigad? (*ground zero*)
- 78) Hotelli Luxor ülemisel korrusel asuvas meelelahutuskeskuses, kohe striptiisi-show ja etenduse „Menopause the Musical“ vahetuse läheduses. (*striptease show*)
- 79) Alustage teekonda Toweri silla juurest, liikudes mööda Thamesi põhjakallast Lea jõe suunas ida poole, sealt suunduge põhja poole, möödudes kaarega Tower Hamletsi ja Hackney linnaosadest ning võtke seejärel suund tagasi lõunasse Londoni Rooma-aegete linnamüüride juurde – oletegi teinud kiire ekskursi East Endis, selles Charles Dickens, Rappija Jacki ning 20. sajandi keskpaiga kurikuulsate gängerite vendade Reggie ja Ronnie Kray maailmas. (*gangsters*)
- 80) Siiski valitseb ümberringi räpasus: odavate elurajoonide karmis betoonis, mille koridorid varjavad narkodiilerite salajasi tehinguid, trepikodades uriini liisunud leht; tänavajõukudes; pruunidel põldudel, mida katavad hinge vaakuvate vabrikute mürgised jäänused; luhtadel, mida lõhestavad elektriliinide kõrgepingemastide lugematud read ja roostetavad gaasivabrikud. (*drug dealers*)
- 81) Kramaley, kelle ümarat nägu raamistab beatles'lik tumedate juuste pahmakas, naudib uue ettevõtte alustamisega kaasnevaid tõuse ja mõõnasid. (*Beatle-like*)
- 82) Ristumisel Woodseer Streetiga vaatepilt muutub: karrirestoranide Brick Lane läheb edasi üle butiikide Brick Lane'iks, kus leidub vintage rõivakauplusi, klubisid ja baare, mis täis paaripäevase habemega noormehi ning noori naisi, kel jalas retuusid ja seljad napid topid. (*vintage, bars, Curry Restaurant, tops*)

- 83) „Pärand“ kuulub ühte patta selliste sõnadega nagu „trendikas“ ja „bränd“, „kommenteerib Londoni disainikriitik Stephen Bayley. (*trend, brand, design critic*)
- 84) „Ja kaotades mõlemal korral, kuna piirkond on alati toetanud leiboriste,“ ütles ta kurvastades. (*Labour*)
- 85) Seal sees oleks käimas nagu põidlamaadluse matš – kiirelt tehakse ja lükatakse tagasi pakkumisi, mantliriie kerkimas ja väändumas. (*match*)
- 86) Silang ja Yangjin lähenevad diilerile, kellega on ennegi koostööd teinud. (*Dealer*)
- 87) Poliitiliselt häälekate kuubalaste, eriti nende blogijate kirjeldamiseks, kes internetti üles pandud kriitiliste kirjutistega on leidnud ohtralt järgijaid piiri taga, sobib kasutada sõna „dissident“, kuid Eduardo pole mingi dissident. (*bloggers*)
- 88) Mehed ja naised istusid lootusrikkalt kõrvuti ajutiste väljapanekute juures, pakkudes juukseksessuaare, koduseid küpsetisi ning filmide ja telesarjade DVD-sid. (*DVD*)
- 89) Muistsed metsad on maha võetud, paljud asulad on hääbunud mahajäetud kummituslinnadeks, kuid üks asi püsib siiski muutumatuna – see paik kutsus endiselt, haarab kaasa ja jääb kummitama nagu nukrad bluusilood, mis sündisid raskest vaevast ja rängalt pidutsedes veedetud laupäevaõhtustest. (*blues songs*)
- 90) Kuid ükski neist ei leevenda rasket minevikku, mis räägib vaesusest, lintšimisest ja deltast äratõugutute kolimisest linnadesse. (*lynchings*)
- 91) See paik seisab pidevalt muutuste lävel, kuid on sama alati mähkunud keerulisse minevikku, mis kinkis Ameerikale bluusimuusika ja oli koduks Ku Klux Klanile. (*blues*)
- 92) Mahajäetud hooned näivad viitavat sellele, et siin on kõik läbi, kuid kohalik bluusifestival kinnitab: kõik pole veel kadunud. (*blues festival*)
- 93) Palizi asub väga kaugel eemal kõikjale tungivast Ameerika Ühendriikide kultuurist, nii et kaks lingvisti olid mõnevõrra üllatunud, kui noorukid lasid täiel raul tulla Los Angelese stiilis räpilool, mida saatsid gängiliikmete käežestid, peajõnksutamine ja poos – üksikasjadeni täpne Ameerika tänavakunsti tõlgendus üheainsa täiendusega: nad räppisid aka keeles. (*rap song, gang, rapping*)
- 94) Viimase kolme aasta jooksul jälitasid nad ilmastikusatelliitidelt, radaripiltidelt jm pärinevate andmete abil 45 ilmasüsteemi enam kui 16 osariigis ja 65 000 kilomeetrit, sõites mõnikord ühe hetke tabamiseks 1500 kilomeetrit päevas. (*radar imaging*)
- 95) Töötades mustvalgelt (värv tundub talle liiga argine otsib Dobrowner kõige haruldasemaid ja võimsamaid supercell-tüüpi äikesetorme. (*supercell*)
- 96) Saare ainus linn Hanga Roa kihab internetikohvikutest, baaridest ja tantsuklubidest ning sõidu- ja veoautod ummistavad laupäevaõhtuti tänavaid. (*dance clubs*)
- 97) Nii madal tegelikult, et mõned majandusteadlased, kes avalikult ennustavad küll majanduskasvu aeglustumist, sosistavad oma isiklike fondimäenedžeridele sõna „majanduslangus“. (*fund managers*)

- 98) Mõningate arvutuste kohaselt on 2007. aastal enam kui 400 sotsiaalselt võrgustavat lehekülge, kes kõik proovivad saada järgmiseks MySpace'iks; enam kui 200 veebi-video lehekülge, kes kõik proovivad saada järgmiseks You Tube'iks; enam kui 300 „kogukonna viitelehte“ ja sadu „metalehekülgi“, mis „koondavad“ teisi lehekülgi, „sülitades välja“ arvuti loodud hüperlinkide nimekirju. (*web-video sites, hyperlinks*)
- 99) Kord digitaliseeritud ja hüperlingitud raamatuid oodatakse sulanduvad maailmaajju. (*digitised and hyperlinked*)
- 100) Eelmine mull puhuti üles Wall Streetil ning tavalised investeerijad, kes panid oma säästusid dotcom'i, kaotasid need. (*dotcoms, investors*)
- 101) Ülejäänud maailm – ennekõike inimesed, kes kuulevad sõnu „blogi“, „viki“ ja „podcast“ esimest korda – hakkavad neid uue meedia asju kasutama, sest need on lihtsad ja üldlevinud, just nagu e-kiri sai tõeliselt lihtsaks ja üldlevinuks alles siis, kui Hotmail selle 1997. aastal lihtsaks tegi. (*blog, podcast, media*)
- 102) Vanemad teevad oma beebidest fotosid ja videoid ning laevad need veebi üles, kus armastusest joobunud vanavanemad moodustavad mikroauditooriumid tarbimaks selle sisu. (*baby, videos, web*)
- 103) Üha enam amatööre on edukad tänu oma loovale tegevusele veebis ja meediakompaniid palkavad neid kui professionaale. (*media company*)
- 104) Muusikafännid leinavad Georg Solti surma 1997. aastal, Jacqueline du Pré surma 1987 ja Elvise surma 1977. (*music fans*)
- 105) Teadlased tõstavad klaasi lammas Dolly mälestuseks, kelle kloonimisest teatati 1997. aastal, ringutavad käsi tõmmu randsidriku väljasuremise pärast 1987. aastal, rõõmustavad rõugete hävitamise üle 1977. aastal ja murravad pead frisbi esmase lennu üle 1975. aastal. (*Frisbee*)
- 106) Tony Blairi valitsus lootis, et šotlastele home rule-staatust andes suudab ta kustutada nende omavalitsusjanud, samal ajal Ühendkuningriiki lammutamata. (*home rule*)
- 107) President võib mängude eel teha mõned lepituslikud žestid, et muuta paremaks Hiina imidžit. (*image*)
- 108) Need liidrid austavad – olgugi et mitte alati oma poliitilises retoorikas – makromajanduslikku vastutustundlikkust. (*leaders*)
- 109) Madalama naftahinna tõttu on Chávezil raskem lepitada slummielanikke sotsiaalprogrammide abil ning otsida lepitust teisitimõtlejatega riigi relvajõududes. (*slums*)
- 110) Esindajatekoja uus demokraadist spiiker Nancy Pelosi ütleb, et ta püüab presidendiga koostööd teha. (*speaker*)
- 111) Kinnisvarabuum lõppes äkitselt, tõmmates teisel poolaastal allapoole ka üldise majanduskasvu varasemad trendinäitajad. (*housing boom, trend rate*)
- 112) See tähendab, et kolm filmi, mille maksumus on tootmist ja marketingi silmas pidades kokku miljard dollarit, võistlevad samade silmamunade eest ahtakese nelja nädala jooksul. (*marketing, dollars*)

- 113) Niisugune trend tuleb kasuks sellistele talentidele nagu stsenarist-režissöör Tyler Perry („Diary of a Mad Black Woman“) ja Idris Elba, Briti päritolu näitleja, kes on peaosas Perry komöödiadraamas „Daddy’s Little Girls“. (*trend, talents*)
- 114) Ja buumerite tunnustus pikendab selliste vanade lemmikute, nagu Jack Nicholson, Diane Keaton ja Jane Fonda karjääri. (*boomer*)
- 115) Muusikalifännid saavad „Hairspray“ John Travoltaga paksukese Baltimore’i koduperenaisena, ja filmi „Sweeney Todd“, peaosas Johnny Depp (jah, ta tõesti oskab laulda) demonliku habemeajana, kindlustades oma staatust Hollywoodi valitseva näitlejana. (*musical fans*)
- 116) Loomulikult saadavad mõlemat filmi lõputud meediaspekulatsioonid küsimuse üle, kas muusikalid teevad comeback’i. (*media speculation, musicals, comeback*)
- 117) Stuudiod katsetavad mitmel kõrvalturul, sealhulgas internetis, videopleieritega, mobiiltelefonidega ja uue põlvkonna andmekandjatega – HD DVD, Blu-Ray. (*video players, HD-DVD*)
- 118) Äri hakkab 2007. aastal muutuma, sest sellised tohutu kasutajaskonnaga veebikanalid nagu Amazon, MySpace ja iTunes saavad tuntuks filmilevitajatena. (*websites*)
- 119) 2007. aasta lõpuks on pioneerid (st teismelised) filmide allalaadimises ja nende diskidele ja videopleieritesse, iPod’idesse salvestamises juba vilunud. (*discs*)
- 120) Olgu see nii aeglane kui tahes – Ida-Aafrika liitub globaalse külaga Khartoumist Maputoni. (*global*)
- 121) Kahel viimasel aastal on häkkerid loobunud „egohäkkimisest“ – lihtsalt nalja pärast riiklikesse julgeolekusüsteemidesse või haiglate andmebaasidesse tungimast, mis 2003. aastani moodustas kuni 90% häkkerite tegevusest – ja tegelevad selle asemel otseselt kuritegeliku hakkimisega, mis 2007. aasta lõpuks moodustab 90% hakkimisjuhtumitest. (*ego-hacking, hacker, hacking*)
- 122) Mõni sektori vaatleja pakub, et see võiks olla laiaulatuslik WiFi: telekomiaoperaator võiks pakkuda klientidele võimalust kasutada oma sülearvutiga traadita internetti näiteks kogu linnas (selliseid ülelinnalisi WiFi-võrke on vähe, kuid ehitatakse mitmeid). (*Wi-Fi, Wi-Fi networks*)
- 123) Näiteks Apple’i iTunesiga võistlemiseks surub firma turule oma digitaalset muusikapleierit nimega Zune. (*music-player*)
- 124) Seda iseloomustavad lihtsam kasutajaliides, parem turvalisus ja tõhus lahendus jagatud failide jälgimiseks, mille kallal teeb tööd mitu inimest, ütleb Alan Yates, kes juhib osa projektist. (*files*)
- 125) Nad levivad viiruse kombel, meilide ja blogide kaudu, mitte reklaamitahvlite ja tippeetriaaja planeerimise kaudu. (*e-mail*)

- 126) Iga päeva laadivad lehekülje kasutajad üles üle 65 000 uue video, osavatest animatsioonidest totrate äpardusteni, nende vahele jääb hulk koduvideo tasemel kraami. (*home-video-quality*)
- 127) Isetehtud ning YouTube'i riputatud indie-bändi OK Go muusikavideo (kaheksa jooksuraja ja väga leidliku koreograafia abil) oli nii populaarne, et andis neile koha MTV aasta muusikaauhindade sõu esinejate seas. (*indie band, music video, show*)
- 128) Mõelge blogimisfenomenidele ja kogukondliku suhtlemise saitidele, nagu MySpace USA-s, Bebo Suurbritannias, Orkut Brasiilias. (*blogging phenonenom*)
- 129) Private equity firmasid ootab ees tagasilöök. (*private equity*)
- 130) Vastuseks on suured Ameerika firmad tõstnud oma lobikulutused võrreldes 2001. aastaga 20-kordseks ja kaaluvad tööstusharu esindusorganisatsiooni loomist. (*lobbying*)
- 131) Kui erinevad osakesed interakteeruvad selle väljaga, koguvad nad massi umbes nii, nagu mingi asi kaotab läbi siirupi liikudes kiirust. (*interact*)
- 132) Mida tugevam on interaktsioon, seda suurema massi saab osake. (*interaction*)
- 133) 2008. aastal tegelevad Euroopa liidrid lepingu ratifitseerimisega madala profiiliga parlamendihääletusel, vältides seal kus vähegi võimalik kahtlasi referendumeid. (*parliamentary votes*)
- 134) Trendide jälgimine on muutunud Ameerikas moekaks spordiks. (*sport*)
- 135) Siin on ühe Milano päritolu vanderselli ennustused eurotrendideks 2008. aastal. (*Eurotrends*)
- 136) Trend jõuab varsti tippu, kuid uued reisijad tulevad tõenäoliselt tagasi ja otsivad paremaid kohti, kus peatuda. Euroopa ääremaadel on oodata uusi, kenasid ja odavamaid peatuskohti – väikesed disainihotellid, moodsad bed&breakfast-asutused, taluhooned, kus kiire internetiühendus. (*desinger hotels, bed & breakfasts*)
- 137) Pisikene beebibuum Milanos näitab suunda: septembris 2007 sündis ligi 600 last, seda on 16% rohkem kui viimase nelja aasta keskmine. (*baby-boom*)
- 138) Kuid Pekingi olümpia korraldajad on valinud ka enam kui kaks tosinat muud Hiina firmat kohalikeks partneriteks, sponsoriteks ja varustajaiks. (*partners*)
- 139) Li-Ning on laiendamas oma jaotusvõrku ja jagab sponsorluslepinguid, ta kavatseb 2007. aasta lõpuks omada 5000 kauplust ja on värvanud Ameerika superstaari Shaquille O'Neali oma korvpallitarvete reklaamijaks Hiinas. (*sponsorships, superstar*)
- 140) Spordifännid on kirklikult huvitatud oma kodumeeskonna asukohast liiga edetabelis. (*sport fans*)
- 141) Tel Avivi jõukad tänavad ja rahvast täis ööklubid võivad olla küll vastuolus apokalüptiliste ennustustega, kuid Iisraelis tugineb hea elu peaaegu kinnisideelisele eskapismile. (*night-clubs, escapism*)

- 142) Nagu tavaliselt oli meie spordiennustusjama: ootasime, et Uus-Meremaa võidaks ragbi maailmameistrivõistlused (aga Prantsusmaa lõi nad veerandfinaalis välja). (*rugby*)
- 143) Kolmandaks ja kõige olulisemaks – mõni 2007. aasta põhisündmus jäi meie radariekraanilt täiesti välja (nagu seda juhtub igal aastal). (*radar screen*)
- 144) Umbes viimase 20 aasta jooksul on Cai publikut pimestanud oma uskumatute installatsioonide ja happeningidega – üsna tihti näeb see sõna otseses mõttes pimestamisena välja, kuna kunstnik kasutab ohtrasti pürotehnikat. (*happenings*)
- 145) Ilmselt on üsna kindel, et asjaga on muuhulgas seotud tubli kogus sherry't. (*sherry*)
- 146) See show kaardistab nägemusi, kuidas lugejad on sajandite jooksul kujundanud oma väärtushinnanguid ja eelarvamusi läbi Miltoni loominguga. (*show*)
- 147) Suutmatust luua uusi töökohti slummidesse, viib streikide ja rahutusteni ning vägivaldse kuritegevuse ja poliitilise stabiilsuse edasise kasvuni. (*slums and strikes*)
- 148) Aga gängid õitsevad. Kenya Mungiki gäng hakkas 2007. aastal oma vaenlasi maha lööma ja 2008. aastal võib oodata terrori suurenemist, sest gangsterid lähtuvad hõimuajaloo ja popkultuuri võimsast segust. (*gangs, gangsters, popular culture*)
- 149) Ühe kilobaidi salvestamise või edastamise kulu on praegu tõepoolest liiga madal, et seda mõõta. Sama saab varsti tõeks ka megabaidi, varsti pärast seda ka terabaidi puhul. (*megabyte, terabyte, kilobyte*)
- 150) Nad nägid, et kettaseadmete maht kasvas sama hinna juures isegi kiiremini kui arvutiprotsessorite oma. (*computer processors*)
- 151) Tasuta aastal 2008 trumpab Yahoo! Google'i üle ja laiendab oma tasuta veebimeili lõpmatuseni. (*webmail*)
- 152) Visioneer RoadWarrior (jaehind umbes 170 dollarit) ja Plustek OpticSlim M12 Corporate (umbes 130 dollarit) on kantavad dokumendiskannerid, mis panevad professionaalid imestama, kuidas nad varem hakkama said. (*document scanners*)
- 153) Kaasaskantava skanneri teeb käepäraseks asjaolu, et see toimib ka isikliku paljundusmasina ja faksina, suutes samas anda digitaalseid dokumente, mida meilimanusena saata. (*scanner, fax machine, e-mailing*)
- 154) Kõige parem on, et see lubab faksida või meilida allakirjutatud dokumente – suurepärase, kui tahad tehingut allkirjastatud lepinguga kinnitada. (*fax, e-mail*)
- 155) Seejärel võid enne kojuminekut sisse skannida visiitkaardid ja kuluarved. (*scan*)
- 156) Teine varasem luksus, mis muutub pea asendamatuks, on kantav GPS-seade. (*GPS-navigation device*)
- 157) Makse optimeerivad lepingud, kus osa kellegi palgast või tööletuleku boonusest makstakse vautšeritena või välismaal, muutuvad 2008. aastal samuti tavalisemaks, kui tööandjad üritavad leida kavalaid mooduseid maksta inimestele odavamalt. (*voucher*)

- 158) 2008. aastal arvavad äriliidrid, et läbinägelik tundub väide, justkui oleks maailm ümmargune. Mõnel ideel on geomeetrilisi alatoone: inspireerituna Thomas Friedmani bestsellerist peavad juhid jutlust, kas maailma on lame või oraalne. (*business leaders, bestseller*)
- 159) Sotsiaalsete võrgustike släng kolib samuti kooliõuelt koosolekusaali. (*slang*)
- 160) Lisage kolmemõõtmeline skanner ning te võite reprodutseerida pärisesemeid, kaasa arvatud teie enese pea. Skaneerimine võtab aega vaid mõne sekundi, edasi tuleb lihtsalt oodata, kuni teie pea koopia printeris tasapisi kasvab. (*3D scanner, scan, printer*)
- 161) Need võivad olla ka videoklipid oma harrastusliigas mängiva jalgpallimeeskonna orgiast. Me võime rääkida nii pildipäevikutest kui ka raseduse ülestähendustest, mis on üles pandud sotsiaalse suhtluse veebilehekülgedele Flickr või Facebook ning mida kaunistavad kommentaarid nii päris kui ka väljamõeldud sõpradelt. (*video clips, websites*)
- 162) Nancy Pelosi juhitud demokraadid on osutunud oma toetajaile sobilike seaduste tegemisel, lobistide toetamisel ja opositsiooni alandamisel niisama innukaiks kui nende vabariiklastest eelkäijad. (*lobbyists*)
- 163) Laager asub tükikesel Kuuba territooriumil, mille on liisinud ja mida kontrollib Pentagon. (*leased*)
- 164) Murray niisutab farme ja varustab külasid ja linna suurtes idaosariikides, kus elab enamik austraallastest. Kriis on tulnud põuaga, kliimamuutustega ja valitsuse aasta kümneid kestnud hoolimatusega vee jagamisel farmeritele. (*farms, farmers*)
- 165) Hiiglaslik lõbustuslinnak koosneb kokku 24 erinevast projektist ja meelitab Legolandi, Tiger Woodsi golfiväljaku, Six Flagsi lõbustuspargi, Vormel 1 teemapargi brändinimedega ning teemaatraksioonidega nagu Hollywoodi animatsioonistuudio Dreamworks ja Marvel Comics. (*golf course, brand-name*)
- 166) Luksusbrände ootab ees vilets aeg. Hiina, India, Brasiilia ja Vene ettevõtted on rajanud oma kodumaal tugevad brandid, kuid on enamasti sinna jäänudki. (*luxury brands*)
- 167) Kuna nägemisaistingut ja heli saab andmebittidena hõlpsasti koju toimetada, katsetavad jaemüüjad nüüd kahe meelega, mida edastada ei saa: puute- ja lõhnameelega. (*bits of data*)
- 168) Näiteks ajuskaneeringud võivad näidata, kuidas erinevad lõhnad mõjutavad mõnukeskusi. Kui eetiline on näiteks meelitada ülekaalulisi inimesi näkse ostma, puhudes nende poole popkorni lõhna? (*popcorn*)
- 169) Ning müük teeb kindlasti läbi buumi, kui moenukk 9. märtsil 2009 oma 50. sünnipäeva tähistab. (*boom*)
- 170) Sel nukul on palju isiksusi – modell, astronaut, olümpiaujuja, paleontoloog ja rokkstaar. (*rock star*)
- 171) Kahe Barbie veebisaidi abil saavad tüdrukud disainida riideid, suhelda ja mängida. (*web sites, design*)
- 172) Kuni viimase ajani nägid erakapitali bossid riigifondides konkurente jahis varadele, kuid kapitali kerjajad ei saa olla nii valivad. (*bosses*)

- 173) Teda on selles aidanud isiklikud populaarsusreitingud, mis on pidevalt olnud kõrgemad kui tema erakonnal. (*personal approval ratings*)
- 174) Majandus kasvab 2013. aastal pisut üle 2%, mis valmistab Ameerika ajalooliste standardite valguses pettumust, kuid Euroopa kõrval särab riiki siiski nagu täht. (*standards*)
- 175) Mongoolia kaevandusbuum peaks saavutama täishoo, kui vasetootmine Gobi kõrbes Oyu Tolgoi kaevanduses pihta hakkab. (*mining boom*)
- 176) Investorid omakorda väitsid, et nad tunnevad end kindlamalt, kui investeervivad ettevõtete portfelli, kui et lasevad juhtidel nende eest otsuseid teha. (*investors, invest*)
- 177) Investeeringisguru Peter Lynch juurutas mõiste *diworsification*. (*investment guru*)
- 178) Geiabelude ümber puhkev tüli summutab kiriku niigi mannetuid jõupingutusi läbi suruda oma armastuse ja õigluse sõnumit. (*gay marriage*)
- 179) „Pehme paternalism“, mida eelistavad biheivioristlikud majandusteadlased. (*behavioural*)
- 180) Euroskeptikud on põhiliselt parlamendi alamkoja Bundestagi CDU, CSU ja FDP koalitsioonid ehk parlamendi nende liikmete hulgas, kes valisid ja hoiavad Angela Merkelit kantslerina. (*parlament's*)
- 181) Need lubadused lähevad 2018. aastal maksma 1,5% SKP-st, naftabuumi lõppemisel peab midagi kuskilt järele andma. (*oil-fuelled boom*)
- 182) „Meediapinged“ (*media pressures*)
- 183) Capital Radio vorbib Stephen Mironi taktikepi all uusi bände ja korraldab kontserte, käiates samal ajal lärmatat taustamuusikat nii taksojuhtidele kui ka teismeliste tarbeks. (*bands*)
- 184) Ametlikud eelarveprognoosid perioodiks 2012-2013 ja edasiseks halvenevad ning vähemalt üks suurtest krediidireitinguagentuuridest võib Britannialt meie kalli kolmekordse A ära võtta. (*credit-rating agencies*)
- 185) Seda protsessi segavad valestardid, vastastikused süüdistused ja USA riigireitingu vähemalt ühepunktiline langus. (*false starts, debt rating*)
- 186) Sest need on ju ikkagi pangalaenude standardtingimused ning suur osa rahast kulub katsetele neid kaitsta. (*standard terms*)
- 187) Kanadas tõlgendatakse diili kui märki sellest, et Harperi konservatiivse valitsuse varajased ninanipsud ja apsakad ei takista enam konstruktiivsete suhete korraldamist. (*deal*)
- 188) See kriketimängijast tõsimeelne poliitik on muutunud üha populaarsemaks ja tema valimisüritused on võimsad ning kõige ameerikaliku (eriti Waziristani droonirünnakute) ja korruptsiooni vastased. (*cricket hero, drone strikes*)
- 189) Kohus tema kui tõelise staari üle saab olema esimene sotsiaalmeediaaastul. (*social-media era*)

- 190) Pekingi moeajakirja väljaandja Huang Huang on üks suurimaid Hiina mikroblogijaid, keda järgib kuus miljonit lugejat. (*microbloggers*)
- 191) Kui 51-aastane Huang postitab Hiina Twitteri-sarnasesse mikroblogisse Sina Weibosse oma alati otsekoheseid kommentaare, ei muretse ta enamasti selle üle, kas need võiksid solvata rikkaid ja vägevaid, kellest mõningad on ta enda sõbrad. (*microblog*)
- 192) Selle asemel kasutavad nad ekstremistide ründamiseks droone. (*drones*)
- 193) Parimaks näiteks on Masdar Abu Dhabis, mis saab kunagi koduks 40 000 inimesele ning on ehitatud suurele poodiumile, mille all asub tark infrastruktuur, kus on sensoreid täis veetorustikud ja isesõitvate munakujuliste autode jaoks mõeldud magnetradade võrgustik. (*sensor*)
- 194) Peamiseks põhjuseks on kümne aasta pikkune tarbimisbuum ja mõistlik majanduspoliitika. (*commodity boom*)
- 195) Taoliste üldpilti täielikumaks muutvate detailide lisamine pole praeguseks kõhklusi vähendanud. (*details*)
- 196) See ei tähenda, et mobiilsed seadmed tõrjuvad PC-d täielikult kõrvale. (PC)
- 197) Google'il oli vaid logo, otsinguväli ja kaks nuppu. (*logo*)
- 198) Kuigi DuckDuckGo järgib nüüdseks standardset Google'i lihtsust (ja sisaldab koguni valikut „*I'm feeling ducky*“), põhineb see arvamusel, et otsingumootorid võivad pakkuda häid tulemusi ilma selleta, et teavad kasutajate kohta rohkem kui nemad ise. (*now-standard*)
- 199) Räägitakse, et India seisab ees 19. sajandi lõpu ja 20. sajandi alguse Ameerikat meenutav gangsterikapitalismi ajastu. (*gangster capitalism*)
- 200) Sama tarkvara kasutatakse automatiseeritud masintööriistade ja robotite programmeerimiseks, mistõttu need on nüüd nägemus- ja sensorsüsteemide tõttu osavamad. (*program, sensor systems*)
- 201) Muidugi on veel olemas 3D-printimine, mille abil saab järjestikuste materjalikihtide ladumisega toota esemeid. (*3D printing*)
- 202) Google on juba lasknud oma prille kanda modellidel New Yorgi catwalk'il. (*catwalk*)
- 203) Mõned fondid on sisuliselt zombid: nende investeeringud on väärtusetud ja nende juhid lihtsalt hoiavad fondi püsti nii kaua kui sealt on võimalik veel haldustasusid lüpsata. („*zombie*“, *investments*)
- 204) Samuti võtab see piisavalt kaua aega, et märgata neutriinode ja antineutriinode ainega interakteerumise viisi erinevust. (*interact*)
- 205) Teiseks polnud ka senise ribalaiuse läbilaskevõime kaugeltki piisav, et edestada asjade saadetavaid digitaalseid andmeid serveritesse, mis „masinalt-masinal“ andmeid analüüsivad. (*servers*)

- 206) Tänu Amazoni-taoliste firmade pakutavate on-demand salvestamist võimaldavate pilvteenustele pole see enam nii. (*on demand*)
- 207) Bowie pole kunagi olnud tavaline põhiliini popstaar. (*pop star*)
- 208) Näitus kasutab kujutavat kunsti, kino ja muusikat, et näidata bluusi mõju erinevatele kunstiliikidele – kuidas seda on mõne kunstniku maalidel võimalik näha samavõrd selgelt kui kuulda rokis või hiphopis. (*blues, rock, hip-hop*)

Lihtlitsents lõputöö reprodutseerimiseks ja lõputöö üldsusele kättesaadavaks tegemiseks

Mina

_____Kertu Kirjasto_____

(*autori nimi*)

(sünnikuupäev:

_____05.04.1991_____)

1. annan Tartu Ülikoolile tasuta loa (lihtlitsentsi) enda loodud teose

_____Inglise _____ sõnavara _____ mõjud _____ eesti
tõlkeajakirjanduses_____

_____,

(*lõputöö pealkiri*)

mille juhendaja on

_____Katrín Kern_____

(*juhendaja nimi*)

- 1.1.reprodutseerimiseks säilitamise ja üldsusele kättesaadavaks tegemise eesmärgil, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace-is lisamise eesmärgil kuni autoriõiguse kehtivuse tähtaja lõppemiseni;
- 1.2.üldsusele kättesaadavaks tegemiseks Tartu Ülikooli veebikeskkonna kaudu, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace'i kaudu kuni autoriõiguse kehtivuse tähtaja lõppemiseni.
2. olen teadlik, et punktis 1 nimetatud õigused jäävad alles ka autorile.
3. kinnitan, et lihtlitsentsi andmisega ei rikuta teiste isikute intellektuaalomandi ega isikuandmete kaitse seadusest tulenevaid õigusi.

Tartus/Tallinnas/Narvas/Pärnus/Viljandis, _23.05.2013___ (*kuupäev*)